

LBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 1

Introducere în psihanaliză

Traducere din germană
ONDINE DASCĂLIȚA
ROXANA MELNICU
REINER WILHELM

Notă asupra ediției
RALUCA HURDUC

Note introductive
ROXANA MELNICU

TREI

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
 Daniela Ștefănescu

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
 FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu.

- București : Editura Trei, 2009-

11 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 1 : Introducere în psihanaliză / trad.: Ondine Dascălița, Roxana Melnicu, Reiner Wilhelm. - 2009.

- Bibliogr.

- Index.

- ISBN 978-973-707-303-7

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)

II. Dascălița, Ondine-Cristina (trad.)

III. Melnicu, Roxana (trad.)

IV. Wilhelm, Reiner (trad.)

159.964.2

615.851.1

Această carte a fost tradusă după *Sigmund Freud – Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse und Neue Folge*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,

Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-303-7

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	7
Prelegeri de introducere în psihanaliză (1916-17 [1915-17])	
<i>Notă introductivă</i>	10
<i>Cuvânt înainte</i> (1917) (trad. O. Dascălița).....	11
Partea I. Actele ratate (1916 [1915]) (trad. O. Dascălița).....	13
Prelegerea 1. Introducere	15
Prelegerea a 2-a. Actele ratate	26
Prelegerea a 3-a. Actele ratate (continuare)	43
Prelegerea a 4-a. Actele ratate (sfârșit)	66
Partea a II-a. Visul (1916 [1915-1916]) (trad. R. Melnicu).....	91
Prelegerea a 5-a. Dificultăți și abordări preliminare	93
Prelegerea a 6-a. Premisele și tehnica interpretării	112
Prelegerea a 7-a. Conținutul manifest al visului și gândurile latente ale visului	127
Prelegerea a 8-a. Visele copiilor	141
Prelegerea a 9-a. Cenzura visului	154
Prelegerea a 10-a. Simbolistica în vis	168
Prelegerea a 11-a. Trăvialul visului	191
Prelegerea a 12-a. Analize ale unor exemple de vise	206
Prelegerea a 13-a. Trăsături arhaice și infantilismul viselor	223
Prelegerea a 14-a. Împlinirea dorinței	239
Prelegerea a 15-a. Incertitudini și critici	256
Partea a III-a. Teoria generală a nevrozelor (1917 [1916-17]) (trad. R. Melnicu).....	271
Prelegerea a 16-a. Psihanaliză și psihiatrie	273

Prelegerea a 17-a. Sensul simptomelor	288
Prelegerea a 18-a. Fixarea la traumatism. Inconștientul	306
Prelegerea a 19-a. Rezistență și refulare	321
Prelegerea a 20-a. Viața sexuală a omului	339
Prelegerea a 21-a. Dezvoltarea libidoului și organizări sexuale	358
Prelegerea a 22-a. Puncte de vedere asupra dezvoltării și regresiei. Etiologie	379
Prelegerea a 23-a. Căile de formare a simptomului	400
Prelegerea a 24-a. Nervozitatea comună	421
Prelegerea a 25-a. Angoasa	437
Prelegerea a 26-a. Teoria libidoului și narcisismul	458
Prelegerea a 27-a. Transferul	479
Prelegerea a 28-a. Terapia analitică	499
Prelegeri de introducere în psihanaliză	
Serie nouă, (1933 [1932])	
(trad. R. Wilhelm)	
<i>Notă introductivă</i>	518
<i>Cuvânt înainte</i>	519
Prelegerea a 29-a. Revizuirea teoriei viselor	521
Prelegerea a 30-a. Vis și ocultism	547
Prelegerea a 31-a. Descompunerea în elemente a personalității psihice	577
Prelegerea a 32-a. Angoasă și viață pulsională	603
Prelegerea a 33-a. Femeinitatea	636
Prelegerea a 34-a. Lămuriri, aplicări, orientări	663
Prelegerea a 35-a. Despre o concepție asupra lumii	687
Bibliografie	716
Lista abrevierilor	734
Index acte ratate	735
Index de nume și termeni	737

Notă asupra ediției

Freud a publicat două serii de *Prelegeri de introducere în psihanaliză* care, împreună, cuprind, în rezumat, ansamblul vederilor teoretice și observațiilor sale. El a gândit cele două serii — Prelegerile și Noile prelegeri — ca pe un corpus comun, de aceea ele sunt numerotate în continuare.

Prima serie de prelegeri a fost ținută în fața studenților de la Universitatea din Viena, între octombrie 1915 și martie 1916, respectiv octombrie 1916–martie 1917, și expune concepția psihanalitică despre trei dintre manifestările majore ale inconștientului: act ratat, vis, nevroză. De când fusese numit Privat docent, în 1885, Freud ținuse numeroase prelegeri; la aproape 60 de ani, decide să conferențieze pentru ultima dată în fața publicului academic, iar prelegerile sale să vadă lumina tiparului.

La începutul anului 1932, în încercarea de a îmbunătăți starea financiară a editurii Internationaler Psychoanalytischer Verlag, Freud are ideea să scrie o nouă serie de prelegeri, știind că, de această dată, nu le va mai putea susține public, din cauza bolii. Alături de teme noi, sunt reluate câteva dintre temele din prima serie de prelegeri, reconsiderate în lumina ultimei teorii despre psihic și pulsioni, de după 1920. De-a lungul celor șapte prelegeri, claritatea stilului și fermitatea argumentării se impun insistent atenției cititorului.

Introducere

Doamnelor și domnilor! Nu știu cât cunoaște fiecare dintre dumneavoastră, din lecturi sau din auzite, despre psihanaliză. Eu însă sunt obligat de formularea anunțului meu — Introducere elementară în psihanaliză —, să vă abordez ca și cum nu ați cunoaște nimic și ați avea nevoie de o primă instruire.

Atât doar am dreptul să presupun că știți despre psihanaliză, că este o metodă de tratare a bolnavilor de nervi, iar în această privință vă pot oferi de îndată un exemplu despre felul cum în acest domeniu unele lucruri se petrec altfel, ba chiar invers decât în restul medicinei. Dacă vom supune acolo un bolnav unei tehnici medicale noi pentru el, de regulă îi vom prezenta obiecțiile celorlalți pacienți într-un mod diminuat și îl vom asigura de succesul tratamentului. După părerea mea, avem această îndreptățire, deoarece prin acest comportament facem să sporească probabilitatea succesului. Dar dacă îi aplicăm unui nevrotic tratamentul psihanalitic, procedăm în alt fel. Îi vom prezenta dificultățile acestei metode, durata ei, eforturile și sacrificiile pe care le implică, iar în ceea ce privește succesul, spunem că nu putem să-l promitem cu siguranță, acesta depinzând de comportamentul său, de înțelegerea, bunăvoința, răbdarea sa. Avem desigur motivații valabile pentru un comportament

aparent atât de contradictoriu, pe care poate mai târziu veți ajunge să le înțelegeți.

Vă rog să nu fiți supărați dacă vă tratez pentru moment asemănător cu acești bolnavi nevrotici. De fapt, nu vă sfătuiesc să mă ascultați o a doua oară. În acest sens, vă voi prezenta care anume neajunsuri însoțesc în mod necesar predarea psihanalizei și ce obstacole stau în calea formării unei opinii proprii. Am să vă arăt în ce fel întreaga direcție a instrucției dumneavoastră și toate obișnuințele dumneavoastră de gândire ar trebui să vă transforme obligatoriu în adversari ai psihanalizei și câte ar trebui să depășiți în dumneavoastră pentru a pune sub control această adversitate instinctivă. În ce măsură veți dobândi o înțelegere față de psihanaliză din spusele mele nu vă pot desigur spune de pe acum, dar măcar un lucru vi-l pot promite, că prin ascultarea acestora nu veți învăța să întreprindeți o cercetare psihanalitică sau să duceți la bun sfârșit un asemenea tratament. Dar de se va găsi printre dumneavoastră cineva care nu se va simți mulțumit cu o cunoaștere trecătoare a psihanalizei, ci ar dori să intre într-o relație de durată cu ea, pe acela nu numai că-l voi deconsilia, ci îl voi avertiza direct să nu facă una ca asta. Așa cum se prezintă situația în momentul de față, prin alegerea unei asemenea cariere și-ar distruge posibilitatea oricărui succes universitar, iar dacă va intra în viață ca medic practicant, se va găsi într-o companie care nu va pricepe eforturile sale, îl va privi cu neîncredere și dușmănie și va dezlănțui asupra sa toate spiritele rele care stau la pândă în ea. Poate veți reuși să aproximați chiar din fenomenele care acompaniază războiul dezlănțuit acum în Europa câte asemenea legiuni există.

Cu toate acestea, există suficiente persoane pentru care ceva ce ar putea constitui un nou segment de cunoaștere își menține forța de atracție, în pofida unor asemenea neplă-

ceri. Dacă unii dintre dumneavoastră aparțin acestei specii și, ignorând sfaturile mele, vor apărea aici și data viitoare, atunci veți fi bine-veniți din punctul meu de vedere. Dar sunteți cu toții îndreptățiți să aflați care sunt greutățile psihanalizei la care făceam referire.

În primul rând, cele cu privire la învățarea, la studiul psihanalizei. Ați fost obișnuiți în decursul învățământului medical să vedeți. Vedeți preparatul anatomic, precipitatul din urma unei reacții chimice, scurtarea mușchiului ca urmare a excitării nervilor săi. Mai apoi, simțurilor dumneavoastră li se prezintă pacientul, simptomele suferinței sale, produsele procesului maladiiv, ba, în numeroase cazuri, chiar și agenții patogeni în stare izolată. În disciplinele chirurgicale, sunteți martori ai intervențiilor prin care pacientului i se oferă asistență și vi se permite să faceți și dumneavoastră tentative în acest sens. Chiar și în psihiatrie, prin demonstrații ale pacienților, transformările de mimică, modul de a vorbi și de a se comporta, vi se oferă o multitudine de posibilități de observare, care lasă în urmă impresii adânci. Astfel, profesorul din domeniul medicinei joacă preponderent rolul unui conducător și ghid care vă conduce printr-un muzeu, în vreme ce dumneavoastră stabiliți o relație nemijlocită cu obiectele și considerați că ați fost convinși de existența noilor realități, pe baza observațiilor personale.

Lucrurile stau, din păcate, cu totul altfel în psihanaliză. În tratamentul analitic, nu se petrece nimic altceva decât un schimb de cuvinte între cel analizat și medic. Pacientul vorbește, relatează experiențe trecute și impresii prezente, se lamentează, își mărturisește dorințele și reacțiile afective. Medicul ascultă, încearcă să dirijeze succesiunea de idei a pacientului, face îndemnuri, îi îndreaptă atenția spre anumite direcții, îi

LBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 2
Interpretarea viselor

Traducere din germană
ROXANA MELNICU

Notă asupra ediției
RALUCA HURDUC

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
 Daniela Ștefănescu

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Rodica Petcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. -
 București : Editura Trei, 2009-

11 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 2 : Interpretarea viselor / trad.: Roxana Melnicu. - 2009.

- Bibliog. - Index. - ISBN 978-973-707-317-4

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)

II. Melnicu, Roxana (trad.)

159.964.2

615.851.1

Această carte a fost tradusă după *Sigmund Freud – Die Traumdeutung*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,

Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-317-4

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	10
Observație preliminară [La prima ediție]	13
Cuvânt înainte la ediția a doua.....	15
Cuvânt înainte la ediția a treia.....	17
Cuvânt înainte la ediția a patra	18
Cuvânt înainte la ediția a cincea.....	18
Cuvânt înainte la ediția a șasea	19
Cuvânt înainte la ediția a opta	20
Prefață la cea de-a treia ediție în limba engleză (revizuită)	21
I Literatură științifică	
asupra problemei viselor	23
A Legătura visului cu viața vigală	29
B Materialul visului — memoria în vis.....	34
C Stimuli și surse ale viselor	47
Ad 1) Stimulii senzoriali externi	48
Ad 2) Excitația senzorială internă (subiectivă).....	57
Ad 3) Stimul somatic intern organic.....	60
Ad 4) Surse psihice de stimulare.....	67
D De ce uităm visele după ce ne trezim?	71
E Particularitățile psihologice ale visului.....	77
F Sentimentele etice în vis.....	98
G Teorii despre vis și funcția visului.....	109
H Relații între vis și maladiile psihice	125

Completare din 1909	131
Completare din 1914	134
II Metoda interpretării viselor.	
Analiza unui exemplu de vis	135
III Visul este împlinirea unei dorințe	164
IV Deformarea în vis	176
V Materialul și sursele visului	208
A Recentul și indiferentul în vis	210
B Infanțitul ca sursă a visului	236
C Sursele somatice ale visului	270
D Vise tipice	293
(α) Vise jenante de nuditate	294
(β) Visul despre moartea persoanelor dragi	301
(γ) Alte vise tipice	327
(δ) Visul despre examen	329
VI Trăvialul visului	333
A Trăvialul de condensare	335
B Trăvialul de deplasare	364
C Mijloacele de reprezentare ale visului	369
D Luarea în considerare a reprezentabilității	401
E Reprezentarea prin simboluri în vise	413
F Exemple — calculatul și vorbitul în vis	472
G Vise absurde — activitatea intelectuală în vis	494
H Afectele în vis	531
VII Despre psihologia proceselor onirice	584
A Uitarea viselor	588

B Regresia	611
C Despre împlinirea dorințelor	629
D Trezirea prin vis. Funcția visului. Visul de angoasă	654
E Procesele primare și secundare — refularea	670
F Inconștientul și conștiința. Realitatea	693
Bibliografie	707
Lista abrevierilor	745
Index de vise ale lui Freud	746
Index de vise ale altor persoane	749
Index de nume și termeni	756

Literatura științifică asupra problemei viselor

În paginile care urmează voi demonstra că există o tehnică psihologică ce permite ca visele să fie interpretate și că, folosind acest procedeu, fiecare vis se va prezenta ca o formațiune psihică purtătoare de sens, care poate fi aliniată într-o anumită poziție în activitatea psihică a stării de veghe. Voi mai căuta și să clarific procesele pe care se bazează caracterul ciudat și obscur al visului și din ele voi trage o concluzie în ceea ce privește natura forțelor psihice din a căror acțiune concordantă sau contradictorie se produce visul. Ajuns aici, prezentarea mea se va întrerupe, căci ea va fi atins punctul în care problema visului confluează cu probleme mai cuprinzătoare, a căror soluție va fi luată în considerare în alt material.

Voi face acum nu numai o trecere în revistă a realizărilor unor autori mai vechi, ci și asupra stadiului în care se află astăzi problemele visului în știință, deoarece pe parcursul studiului nu voi avea prea frecvent prilejul să mă întorc asupra ei. Înțelegerea științifică a visului a realizat foarte puține, chiar în ciuda unor eforturi de mai multe mii de ani. Acest fapt este recunoscut de către marea majoritate a autorilor, astfel că pare superfluu să fac trimitere la câteva voci disperate. În scrierile pe care le voi menționa la sfârșitul lucrării

mele se află multe observații incitante și o bogăție de material interesant pentru tema noastră, însă nimic sau foarte puțin în ceea ce privește natura visului sau rezolvarea definitivă a enigmelor acestuia. Încă și mai puține au trecut, desigur, în cunoașterea profanilor educați.

Care¹ a fost, în preistoria umanității, concepția popoarelor primitive despre vis și ce influență a avut aceasta asupra formării ideilor lor despre lume și despre suflet — iată o temă ce prezintă atât de mult interes, încât regret că trebuie să renunț la tratarea ei în acest context. Recomand cunoscutele scrieri ale lui Sir J. Lubbock, H. Spencer, E.B. Tylor ș.a. și adaug că putem deveni conștienți de aria de influență a acestor probleme și speculații numai după ce vom rezolva sarcina pe care o avem în față: „interpretarea viselor“.

Un ecou din concepția primitivă asupra visului se află, desigur, la baza aprecierii visului la popoarele din Antichitatea clasică.² Ei porneau de la premisa că visele se află în relație cu lumea unor ființe supraumane în care credeau și că ele aduc revelații din partea zeilor și demonilor. Mai mult, lor li se impunea ideea că visele aveau pentru visător o intenție semnificativă, anume aceea de a-i prevedea viitorul. Extraordinara variabilitate în ceea ce privește conținutul și impresia viselor făcea să fie dificilă urmărirea unei concepții unitare asupra acestora și cerea multiple diferențieri și grupări ale viselor, în funcție de valoarea și de gradul în care se puteau baza pe ele. La anumiți filosofi ai Antichității, judecarea viselor nu era, desigur, independentă de poziția pe care o acoardau *divinației*.

¹ Acest pasaj și următorul au fost adăugate în 1914 (N. t.).

² [Completare din 1914] Următoarele pasaje au fost realizate după prezentarea îngrijită a lui Büchschütz (1868).

În cele două lucrări ale lui Aristotel care tratează despre vis, visul devenise deja obiect al psihologiei. Aflăm că visul nu este trimis de zei, nu este de natură divină, ci de natură demonică, o dată ce natura este demonică, și nu divină, adică visul nu provine din vreo revelație supranaturală, ci decurge din legile spiritului uman, oricum înrudit cu divinitatea. Visul este definit ca activitate psihică a celui care doarme, în măsura în care acesta doarme.

Aristotel cunoaște unele dintre caracteristicile vieții onirice, de exemplu faptul că visul transformă stimuli mici, interveniți în cursul somnului, în ceva mare („credem că mergem printr-un foc și că ne înfierbântăm, când de fapt are loc doar o încălzire ne semnificativă a cutărui sau cutărui membru“) și din acest comportament trage concluzia că visele pot foarte bine să îi trădeze medicului primele semne, imperceptibile ziua, ale începutului unei alterări a corpului.³

Se știe că, înainte de Aristotel, anticii nu considerau visul ca o mărturie a sufletului care visează, ci ca o inspirație din partea zeilor și cele două curente opuse pe care le vom găsi de fiecare dată în aprecierea vieții onirice s-au făcut cunoscute încă de pe vremea lor. Se diferențiază între, pe de o parte, vise adevărate și valoroase, trimise visătorului pentru a-l avertiza sau pentru a-i vesti viitorul și, pe de altă parte, vise vanitoase, înșelătoare și de nimic, a căror intenție este de a-l induce pe acesta în eroare sau de a-l duce la pieire.

Gruppe (1906, vol. 2, 930) redă o astfel de clasificare a viselor, după Macrobius și Artemidoros: „Visele erau împărțite în două clase. Prima era influențată numai de prezent (sau de trecut), dar era insignifiantă în raport cu viitorul; ea cuprindea *ἐνδονία*, *insomnia*, care reda nemijlocit reprezentarea

³ [Completare din 1914] Despre relația visului cu maladiile tratează medicul grec Hipocrate, într-un capitol al celebrei sale lucrări.

LIBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 3

Psihologia inconștientului

Traducere din germană
GILBERT LEPĂDATU
GEORGE PURDEA
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției
RALUCA HURDUC

Note introductive
ROXANA MELNICU

Editori
 Silviu Dragomir
 Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
 Daniela Ștefănescu

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Roxana Samoilescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. -
 București : Editura Trei, 2009-
 11 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 3 : Psihologia inconștientului / trad.: Gilbert Lepădatu, George Purdea,
 Vasile Dem. Zamfirescu. - 2009. - Bibliogr. -
 Index. - ISBN 978-973-707-318-1

- I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord., trad.)
- II. Lepădatu, Gilbert Vasile (trad.)
- III. Purdea, George (trad.)
- IV. Zamfirescu, Vasile Dem. (trad.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Formulierungen über die zwei Prinzipien des psychischen Geschehens; Einige Bemerkungen über den Begriff des Unbewußten in der Psychoanalyse; Zur Einführung der Narzißmus; Triebe und Tribschicksale; Die Verdrängung; Das Unbewußte; Metapsychologische Ergänzung zur Traumlehre; Trauer und Melancholie; Jenseits des Lustprinzips; Das Ich und das Es; Neurose und Psychose; Das ökonomische Problem des Masochismus; Der Realitätsverlust bei Neurose und Psychose; Notiz über den "Wunderblock"; Die Verneinung; Fetichismus; Die Ichspaltung im Abwehrvorgang*

© Copyright EDITURA TREI, 2010
 C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-318-1

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	9
Formulări despre cele două principii ale funcționării psihice (1911) (trad. de G. Lepădatu)	11
Notă introductivă	12
Câteva observații asupra conceptului de inconștient în psihanaliză (1912) (trad. de G. Lepădatu)	23
Notă introductivă	24
Pentru a introduce narcisismul (1914) (trad. de G. Lepădatu)	35
Notă introductivă.....	36
Scrieri metapsihologice din 1915	69
Pulsuni și destine ale pulsuniilor (1915) (trad. de G. Lepădatu)	71
Notă introductivă.....	72
Refularea (1915) (trad. de G. Lepădatu)	97
Notă introductivă	98
Inconștientul (1915) (trad. de G. Lepădatu).....	113
Notă introductivă.....	114
I. Justificarea inconștientului	117

II. Ambiguitatea inconștientului și punctul de vedere topic	124
III. Sentimente inconștiente	129
IV. Topica și dinamica refulării	133
V. Proprietățile speciale ale sistemului <i>Inc</i>	140
VI. Relația dintre cele două sisteme	144
VII. Identificarea inconștientului	150
Anexe (trad. de G. Lepădatu)	160
Notă introductivă.....	160
Anexa A	160
Anexa B	161
Anexa C	164

Completare metapsihologică la

teoria viselor (1917 [1915]) (trad. de G. Lepădatu)	173
Notă introductivă	174

Doliu și melancolie (1917 [1915])

(trad. de G. Lepădatu)	191
Notă introductivă.....	192

Dincolo de principiul plăcerii (1920)

(trad. de G. Purdea și Vasile Dem. Zamfirescu)	213
Notă introductivă.....	214
Capitolul I	215
Capitolul II	221
Capitolul III	229
Capitolul IV	237
Capitolul V	250
Capitolul VI	261
Capitolul VII	283

Eul și Se-ul (1923) (trad. de G. Purdea și

Vasile Dem. Zamfirescu).....	287
Notă introductivă.....	288
I. Conștient și inconștient	291
II. Eul și Se-ul	298
III. Eul și Supraeul (Idealul Eului)	308
IV. Cele două categorii de pulsuni	321
V. Dependențele Eului	330
Anexa I (Inconștientul descriptiv și inconștientul dinamic).....	344
Anexa a II-a (Marele rezervor al libidoului)	345

Nevroză și psihoză (1924 [1923])

(trad. de G. Lepădatu)	351
Notă introductivă	352

Problema economică a masochismului (1924)

(trad. de G. Lepădatu)	359
Notă introductivă.....	360

Pierderea realității în nevroză și psihoză (1924)

(trad. de G. Lepădatu)	375
Notă introductivă.....	376

Notă asupra „bloc-notes”-ului magic (1925 [1924])

(trad. de G. Lepădatu)	383
Notă introductivă.....	384

Negarea (1925) (trad. de G. Lepădatu)
 391 |

Notă introductivă.....	392
------------------------	-----

Fetișismul (1927) (trad. de G. Lepădatu)
 399 |

Notă introductivă	400
-------------------------	-----

Clivajul Eului în procesul de apărare (1940 [1938])

(trad. de G. Lepădatu)409

Notă introductivă.....410

Bibliografie415**Lista abrevierilor**.....426**Index**.....428

Notă asupra ediției

Prezentul volum conține principalele scrieri „metapsihologice“ ale lui Freud, în care este dezvoltată teoria psihanalitică cu cel mai înalt grad de generalitate referitoare, în esență, la natura și modalitatea de funcționare a inconștientului.

Însuși Freud a introdus termenul de „metapsihologie“, într-o scrisoare către Fließ, din data de 13 februarie 1896. Peste doi ani, la data de 10 martie 1898, el îi scria lui Fließ, cerându-i părerea în legătură cu folosirea termenului de metapsihologie (un termen format prin analogie evidentă cu „metafizica“) pentru psihologia teritoriului din spatele conștientului.

Prima utilizare publică a termenului se găsește în capitolul XII al *Psihopatologiei vieții cotidiene*, unde Freud echivalează în mod explicit termenul de „metapsihologie“ cu „psihologia inconștientului“. Pe de altă parte, în lucrările teoretice de mai târziu, în special începând cu *Eul și Se-ul*, el s-a ocupat și cu psihologia conștientului — psihologia Eului — și trebuie să amintim aici faptul că întotdeauna a ținut foarte mult la opinia sa conform căreia aspectul teoretic al psihanalizei (în măsura în care a fost acesta dezvoltat de către el și colegii săi), „metapsihologia“ acesteia deci, tratează despre inconștient.

Ernest Jones relatează că această lucrare, fundamentală pentru teoria psihanalitică, a fost elaborată în același timp cu prezentarea cazului Schreber.

În acest eseu se reiau, la un alt nivel, teme dezbătute în „Schiză a unei psihologii științifice” — lucrare de pionierat a lui Freud, scrisă folosind o terminologie cvasineurologică și niciodată publicată în timpul vieții lui —, precum și idei dezbătute în capitolul VII din *Interpretarea viselor*. Problema deosebirii între cele două principii de reglare (principiul plăcerii și principiul realității), care domină procesele primare și procesele secundare, va fi însă desăvârșită în „Completare metapsihologică la teoria viselor”.

Am observat de multă vreme că orice nevroză are consecința, așadar, probabil are tendința, de a-l împinge pe bolnav în afara vieții reale, de a-l înstrăina de realitate. Un astfel de fapt nu putea să scape nici observației lui P. Janet; el vorbea de o pierdere „*de la fonction du réel*” ca despre o caracteristică specială a nevroticilor, fără ca să descopere însă legătura acestei tulburări cu condițiile fundamentale ale nevrozei.¹

Introducerea procesului de refulare în geneza nevrozei ne-a permis să aruncăm o privire înăuntrul acestei legături. Nevroticul întoarce spatele realității, deoarece el o găsește insuportabilă — în întregime sau în parte. Tipul extrem al acestei întoarceri de la realitate ne este arătat de anumite cazuri de psihoză halucinatorie, în care trebuie să fie negat acel eveniment care a provocat nebunia (Griesinger)². De fapt însă, fiecare nevrotic face același lucru cu un mic fragment de realitate.³ Se ridică pentru noi sarcina de a cerceta în dezvoltarea sa relația nevroticului și a omului în genere cu realita-

1 Janet.

2 W. Griesinger (1817–1868) — psihiatru german, apreciat de profesorul lui Freud, Meynert. În lucrarea sa, el atrage atenția asupra faptului că psihozele, ca și visele, sunt menite să împlinească dorințe. (R.M.)

3 O intuiție remarcabilă a acestei cauze a demonstrat-o Otto Rank într-un fragment din Schopenhauer (*Lumea ca voință și reprezentare*, vol. 2 — completări la cartea a treia, capitolul XXXII).

tea și de a prelua astfel în structura teoriilor noastre semnificația psihologică a lumii exterioare reale.

În psihologia întemeiată pe psihanaliză, ne-am obișnuit să considerăm ca puncte de plecare procesele psihice inconștiente ale căror particularități ne-au devenit cunoscute prin analiză. Noi le considerăm pe acestea ca fiind mai vechi, mai primare, ca rămășițe dintr-o fază de dezvoltare în care ele erau unica modalitate a proceselor psihice. Tendința supremă de care ascultă aceste procese primare e ușor de recunoscut; ea e desemnată prin termenul „principiul plăcerii și al neplăcerii” (sau, mai scurt, „principiul plăcerii”). Aceste procese se străduiesc să dobândească plăcere; activitatea psihică se retrage (refulare) din fața unor acte ce ar putea provoca neplăcere. Visele noastre nocturne, tendința noastră din starea de trezie de a ne elibera de impresiile dureroase sunt resturi ale dominației acestui principiu și dovezi ale marii sale puteri.

Recurg la diferite idei pe care le-am dezvoltat în alte locuri (în secțiunea generală din *Interpretarea viselor*), atunci când fac supoziția că starea de liniște psihică a fost tulburată la început de pretențiile imperioase ale trebuințelor interioare. În acest caz, ceea ce a fost gândit (dorit) a fost realizat pur și simplu halucinatoriu, așa cum se întâmplă încă și azi în fiecare noapte cu gândurile noastre din vise.⁴ Abia absența satisfacției așteptate, dezamăgirea, a avut ca urmare faptul că a fost abandonată această încercare de satisfacere pe calea halucinatorie. În locul acesteia, aparatul psihic a trebuit să se decidă să reprezinte relațiile reale ale vieții exterioare și să năzuiască spre o schimbare reală. Astfel, s-a in-

4 Starea de somn poate readuce imaginea proprie a vieții sufletului în fața recunoașterii realității, pentru că ea ia drept permisă negarea intenționată a acesteia (dorința din somn).

trodus un nou principiu al activității psihice; nu s-a mai prezentat ceea ce era plăcut, ci ceea ce era real, chiar dacă acesta ar fi putut fi și neplăcut.⁵ Această introducere a *principiului realității* s-a dovedit un pas cu serioase consecințe.

1. În primul rând, noile cerințe au făcut necesară o serie de adaptări ale aparatului psihic, pe care noi, din cauza unei înțelegeri insuficiente și nesigure, le putem prezenta doar aproximativ.

Importanța crescută a realității exterioare a dus și la creșterea importanței organelor de simț îndreptate către acea lume exterioară și către *conștiința* legată de ea, ce a învățat să sesizeze calitățile senzoriale, altele decât cele de plăcere și neplăcere, până atunci singurele interesante. A fost amenajată o funcție specială, *atenția*, ce trebuia să investigheze periodic lumea exterioară, pentru ca datele acesteia să fie dinainte cunoscute, în caz că apărea o nevoie interioară presantă. Această activitate

5 Voi încerca să completez expunerea schematică de mai sus prin câteva observații: se va obiecta, pe bună dreptate, că o astfel de structură care se dedică principiului plăcerii și ignoră realitatea lumii exterioare n-ar putea să supraviețuiască nici măcar o clipă, așa încât ea n-ar fi putut deloc să apară. Utilizarea unei astfel de ficțiuni se justifică însă prin observația că sugarul, atunci când se adaugă doar îngrijirea maternă, aproape că realizează un astfel de sistem psihic. El halucinează, după câte se pare, împlinirea nevoilor sale interioare, își trădează neplăcerea la un stimul crescând și la o satisfacere absentă prin descărcarea motorie a țipătului și a datului din mâini și din picioare și trăiește prin asta satisfacția halucinantă. Mai târziu, copil fiind, el învață să folosească în mod intenționat aceste manifestări de descărcare ca mijloace de expresie. Deoarece îngrijirea sugarului este modelul îngrijirii de mai târziu a copilului, dominația principiului plăcerii poate să ia propriu-zis sfârșit abia cu deplina desprindere psihică de părinți. — Un frumos exemplu de sistem psihic închis stimulilor lumii exterioare, ce poate să-și satisfacă el însuși în mod autist (după un cuvânt al lui Bleuler din 1912) nevoile de hrană, îl dă puiul de pasăre, închis în ou laolaltă cu proviziile sale de hrană, pentru care îngrijirea maternă se limitează la asigurarea căldurii. — Nu voi privi ca revizuire, ci ca extindere a schemei puse în discuție, dacă se vor cere pentru sistemul ce trăiește pe baza principiului plăcerii amenajări prin intermediul cărora el se poate sustrage stimulilor realității. Aceste amenajări sunt numai corelativul „refulării”, ce tratează stimulii interiori de neplăcere ca și cum ar fi exteriori, îi aruncă, așadar, în lumea exterioară.

LIBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 4

Cuvântul de spirit și raportul său
cu inconștientul

Traducere din germană

DANIELA ȘTEFĂNESCU

VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Note introductive și coordonare terminologică

VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției

RALUCA HURDUC

Director editorial
Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
Raluca Hurduc

Design
Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
Daniela Ștefănescu

Director producție
Cristian Claudiu Coban

DTP
Eugenia Ursu

Corectură
Sinziana Doman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu.

- București : Editura Trei, 2009

11 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 4. : Cuvântul de spirit și raportul său cu inconștientul /
trad.: Vasile Dem Zamfirescu, Daniela Ștefănescu. - 2009.

- Bibliogr. - Index.

- ISBN 978-973-707-328-0

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord. ; trad.)

II. Ștefănescu, Daniela (trad.)

159.964.2

615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten; Der Familienroman der Neurotiker; Über den Gegensinn der Urworte; Zur Psychologie des Gymnasisten; Der Humor; Brief an Romain Rolland (Eine Erinnerungsstörung auf der Akropolis)*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,

Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-328-0

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	7
Cuvântul de spirit și raportul său cu inconștientul	9
Notă introductivă	10
A. Partea analitică	13
I. Introducere.....	13
II. Tehnica cuvântului de spirit.....	22
III. Tendințele cuvântului de spirit.....	109
B Partea sintetică	142
IV Mecanismul plăcerii și psihogeneza cuvântului de spirit.....	142
V. Mobilurile cuvântului de spirit.	168
C Partea teoretică	189
VI. Raportul cuvântului de spirit cu visul și inconștientul	189
VII. Cuvântul de spirit și comicul.....	213
Romanul de familie al nevroticilor	277
Notă introductivă	278
Despre sensul contrar al cuvintelor străvechi	285
Notă introductivă	286
Despre psihologia gimnazistului	295

Notă introductivă	296
Umorul	303
Notă introductivă	304
Scrisoare către Romain Rolland	313
(Perturbarea unei amintiri pe Acropole)	313
Notă introductivă	314
Perturbarea unei amintiri pe Acropole	316
Bibliografie	326
Lista abrevierilor	332
Index	333

Notă asupra ediției

Prezentul volum include scrieri referitoare la semnificația cuvântului de spirit, la sensurile contradictorii ale anumitor cuvinte din limbile arhaice, precum și un eseu care înregistrează prima utilizare a termenului „roman familial“.

În *Cuvântul de spirit și raportul său cu inconștientul*, Freud trasează o paralelă între spirit și vis, demonstrând faptul că tehnicile cuvântului de spirit coincid cu tehnicile elaborării visului. Eseul „Umorul“ poate fi considerat o completare a acestui amplu studiu, în măsura în care el reia o temă expusă în capitolele 7 și 8 ale acestuia din perspectiva unei noi reprezentări structurale asupra psihicului uman.

În „Romanul de familie al nevroticilor“, construcția inconștientă, numită de Freud „roman familial“, în care familia reală este înlocuită cu una imaginară, mai prestigioasă, apare în momentul în care copilul intră în faza rivalității oedipiene cu părinții săi.

„Scrisoare către Romain Rolland“ a fost scrisă cu ocazia celei de-a 70-a aniversări a scriitorului, pentru care Freud avea o mare admirație, cu care întreținea o corespondență încă din anul 1923, dar pe care nu îl întâlneau decât o singură dată în viață.

mesaj, comprehensibilitatea fiind deci condiția sa de existență. Deformările la care se ajunge prin condensare și deplasare, procese prin excelență inconștiente, pot fi utilizate de cuvântul de spirit doar în măsura în care înțelegerea celui căruia i se adresează le poate corecta.

Iată și o altă deosebire: visul rămâne, în pofida tuturor deghizărilor sale, o dorință; cuvântul de spirit este întotdeauna un joc.

În sfârșit, în timp ce funcția principală a visului este de a evita neplăcerea, cuvântul de spirit urmărește să obțină plăcere din activitatea dezinteresată a aparatului psihic.

Interesul lucrării pe care o prezentăm foarte succint nu se reduce la cele afirmate mai sus. În capitolul IV — „Mecanisme plăcerii și psihogeneza cuvântului de spirit” — Freud introduce conceptul de *plăcere preliminară*, concept foarte important pentru estetica sa. Tehnicile Witz-ului generează prin ele însele plăcere; este însă o plăcere puțin intensă care, permițând anularea de moment a represiunilor și refulărilor, asigură obținerea unei plăceri mai intense din manifestarea tendințelor cuvântului de spirit (sexuale sau agresive). Plăcerea produsă de formă este o plăcere preliminară care deschide calea spre o plăcere instinctuală. „Tocmai această articulare a plăcerii tehnice pe plăcerea instinctuală constituie nucleul esteticii freudiene”, scrie P. Ricoeur în *Conflictul interpretărilor* (Éditions du Seuil, Paris, 1969, p. 200). Pentru Freud, secretul plăcerii produse de cuvântul de spirit ar consta deci în economisirea unui efort psihic necesitat de inhibiție sau represiune.

Ultimul capitol — „Cuvântul de spirit și comicul” — întregește teoria „economică” a lui Freud asupra plăcerii estetice, schițată în capitolele anterioare. Dacă în cazul cuvântului de spirit plăcerea provine din economisirea unui inhibitor, plăcerea comică rezultă din economisirea consumului de reprezentare, iar plăcerea produsă de umor, din economisirea consumului afectiv.

A.

Partea analitică

I. Introducere

[1]

Cine a avut odată ocazia să se documenteze în literatura estetică și psihologică de specialitate asupra explicației ce se poate da în legătură cu natura și raporturile cuvântului de spirit, acela va trebui să admită că nu i s-a dedicat cuvântului de spirit nici pe departe efortul filosofic pe care-l merită prin rolul ce-l deține în viața noastră spirituală. Putem semnală doar un număr redus de gânditori pe care i-au preocupat mai îndeaproape problemele cuvântului de spirit. Ce-i drept, printre cei care au studiat cuvântul de spirit se află nume strălucitoare, precum scriitorul Jean Paul (Fr. Richter) și filosofii Th. Vischer, Kuno Fischer și Th. Lipps; dar și la acești autori tema cuvântului de spirit rămâne în fundal, în timp ce interesul principal al cercetării se îndreaptă spre problema mai cuprinzătoare și atrăgătoare a comicului.

Citind această literatură avem mai întâi impresia că ar fi complet neadecvat să tratăm cuvântul de spirit altfel decât în relație cu comicul.

După Th. Lipps (*Komik und Humor*, 1898)¹ cuvântul de spirit este „comicul absolut subiectiv”, deci comicul „pe

¹ *Beiträge zur Ästhetik (Contribuții la estetică)*, editată de Theodor Lipps și Richard Maria Werner, VI. O carte căreia îi datorez curajul și posibilitatea de a întreprinde această încercare.

care-l producem noi înșine, care este parte integrantă din activitatea noastră ca atare, comicul față de care ne comportăm întotdeauna ca subiect ce stă undeva deasupra, niciodată ca obiect, nici măcar ca obiect voluntar" (p. 101). În scop explicativ vom cita următoarea lui observație: cuvântul de spirit înseamnă în genere „orice producere conștientă și dibace a comicului, fie că este comic de intuire, fie de situație" (p. 98).

K. Fischer deslușește relația cuvântului de spirit cu comicul apelând la caricatură, intercalată între cele două în prezentarea lui *Über den Witz* (*Despre cuvântul de spirit*, 1889). Obiectul comicului este urâtul în oricare dintre formele sale de apariție: „Acolo unde este acoperit, el trebuie descoperit în lumina considerației comice, acolo unde nu este observat sau de-abia de este observat, el trebuie luat și scos în evidență și astfel revelat, încât să se afișeze clar și deschis în plină zi. [...] Așa ia naștere caricatura" (p. 56). — „Lumea noastră spirituală, universul intelectual al gândurilor și reprezentărilor noastre, nu se etalează în fața privirii observației exterioare, nu poate fi direct reprezentată imagistic și plastic, și totuși ea conține și inhibiții, cusururi, diformități, o întregă gamă a ridicolului și a contrastelor comice. Pentru a le scoate în relief și a le face accesibile contemplației estetice va fi necesară o forță capabilă nu numai să reprezinte obiecte în mod nemijlocit, ci și să reflecteze la aceste reprezentări și să le elucideze: o forță ce lămurește gândurile. Această forță este numai *judicata*. Judecata care produce contrastul comic este *cuvântul de spirit*, el a avut un rol tăcut deja în caricatură, însă abia în judecată ajunge la forma-i particulară și la tărâmul liber al desfășurării lui" (pp. 61–62).

După cum se vede, Lipps deplasează caracterul care distinge, în interiorul comicului, cuvântul de spirit în activitate, în atitudinea activă a subiectului, în vreme ce K. Fischer

caracterizează cuvântul de spirit prin relația cu obiectul său drept care trebuie considerat urâtul tainic al lumii gândurilor. Nu putem aprecia corectitudinea acestor definiții ale cuvântului de spirit, ba de-abia de le putem înțelege, dacă nu le plasăm din nou în contextul din care par ele aici a fi fost smulse; și astfel ne-am vedea constrânși să ne croim un drum prin noianul reprezentărilor consacrate de diverși autori comicului, pentru a afla de la ei ceva despre cuvântul de spirit. Constatăm totuși în alte pasaje că aceiași autori pot indica și anumite trăsături esențiale și general valabile ale cuvântului de spirit, la care nu se ține cont de relația acestuia cu comicul.

Caracterizarea cuvântului de spirit făcută de K. Fischer, care pare a-l satisface cel mai bine chiar pe autor, sună astfel: „Cuvântul de spirit este o judecată *jucăușă*" (p. 64). Pentru elucidarea acestei expresii autorul ne trimite la analogia: „Așa cum libertatea estetică constă în observația jucăușă a lucrurilor" (p. 62). Într-un alt loc (p. 22) atitudinea estetică față de un obiect este caracterizată prin condiția să nu cerem nimic de la acest obiect, în special să nu cerem o satisfacere a necesităților noastre importante, ci să ne mulțumim cu plăcerea contemplării lui. Atitudinea estetică este *jucăușă* spre deosebire de atitudinea în muncă. — „Se prea poate ca din libertatea estetică să provină și un fel de a judeca desprins din încătușarea obișnuită și firul conducător obișnuit, pe care îl voi numi din cauza originii sale «judecata jucăușă», și ca în acest concept să fie conținută prima condiție, dacă nu chiar întreaga formulă, care soluționează problema noastră. «Libertatea dă spirit și spiritul dă libertate», spune Jean Paul. «Spiritul este un simplu joc de idei" (p. 28).

Celor pe care i-a preocupat cuvântul de spirit le-a plăcut dintotdeauna să-l definească drept aptitudinea de a găsi asemănări în rândul neasemuilului, deci asemănări ascunse.

LBRIS

We know
books

**SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 5**

Studii despre sexualitate

Traducere din germană, notă asupra ediției
și note introductive
RODICA MATEI

Revederea traducerii
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
 Daniela Ștefănescu

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Sînziana Doman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu.

- București : Editura Trei, 2009-
 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 5 : **Studii despre sexualitate** / trad.: Rodica Matei.

- Bibliogr. - Index.

- ISBN 978-973-707-335-8

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)

II. Matei, Rodica (trad.)

159.964.2

615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Die Sexualität in der Ätiologie der Neurosen; Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie; Meine Ansichten über die Rolle der Sexualität in der Ätiologie der Neurosen; Zur sexuellen Aufklärung der Kinder; Über infantile Sexualtheorien; Beiträge zur Psychologie des Liebeslebens; Zwei Kinderlügen; Die infantile Genitalorganisation; Der Untergang des Ödipuskomplexes; Über libidinöse Typen; Über die weibliche Sexualität*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,

Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-335-8

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	9
Sexualitatea în etiologia nevrozelor (1898)	11
Notă introductivă	12
Trei eseuri asupra teoriei sexualității (1905)	39
Notă introductivă	40
Cuvânt înainte la a doua ediție	43
Cuvânt înainte la a treia ediție	43
Cuvânt înainte la a patra ediție	45
I <i>Deviațiile sexuale</i>	49
[1] <i>Deviații în privința obiectului sexual</i>	50
(A) <i>Inversiunea</i>	51
(B) <i>Imaturii din punct de vedere sexual și animalele ca obiect sexual</i>	64
[2] <i>Deviații în privința scopului sexual</i>	66
(A) <i>Transgresiuni anatomice</i>	67
(B) <i>Fixarea scopurilor sexuale preliminare</i>	73
[3] <i>Generalități despre toate perversiunile</i>	78
[4] <i>Pulsiunea sexuală la nevrotici</i>	81
[5] <i>Pulsiuni parțiale și zone erogene</i>	86
[6] <i>Explicarea aparentei predominări a sexualității perverse în psihonevroze</i>	88
[7] <i>Referire la infantilismul sexualității</i>	90

II <i>Sexualitatea infantilă</i>	92
[1] Perioada de latență sexuală a copilăriei și întreruperile ei	96
[2] Manifestările sexualității infantile	100
[3] Scopul sexual al sexualității infantile	104
[4] Manifestările sexuale masturbatorii	106
[5] Investigația sexuală infantilă	116
[6] Fazele de dezvoltare ale organizării sexuale	120
[7] Sursele sexualității infantile	124
III <i>Transformări ale pubertății</i>	132
[1] Primatul zonelor genitale și plăcerea preliminară	133
[2] Problema excitației sexuale	139
[3] Teoria libidoului	143
[4] Diferențierea bărbatului și a femeii	145
[5] Descoperirea obiectului	149
<i>Rezumat</i>	158
Opiniile mele despre rolul sexualității în etiologia nevrozelor (1906 [1905])	173
Notă introductivă	174
Lămurirea sexuală a copiilor (scrisoare deschisă către dr. M. Fürst) (1907)	185
Notă introductivă	186
Despre teoriile sexuale infantile (1908)	197
Notă introductivă	198
Contribuții la psihologia vieții erotice	217
I <i>Despre un anumit tip de alegere a obiectului la bărbat (1910)</i>	217
Notă introductivă	218

II <i>Despre cea mai generală degradare a vieții erotice (1912)</i>	231
Notă introductivă	232
III <i>Tabuul virginității (1918 [1917])</i>	247
Notă introductivă	248
Două minciuni de copil (1913)	269
Notă introductivă	270
Organizarea genitală infantilă (o incursiune în teoria sexuală) (1923)	277
Notă introductivă	278
Declinul complexului Oedip (1924)	285
Notă introductivă	286
Unele consecințe psihice ale diferenței anatomice dintre sexe (1925)	295
Notă introductivă	296
Despre tipurile libidinale (1931)	311
Notă introductivă	312
Despre sexualitatea feminină (1931)	319
Notă introductivă	320
Bibliografie	342
Lista abrevierilor	358
Index	360

Notă introductivă

Acest studiu, pe care Freud îl considera, într-o scrisoare către Fliess, demn de dispreț, a apărut la doi ani după „Despre etiologia isteriei” (1896). În vara lui 1897, Freud își începuse autoanaliza și în toamnă deja, aflăm din scrisorile către Fliess, abandona teoria despre etiologia traumatică a nevrozelor, descoperirea complexului Oedip și sexualitatea infantilă ca o realitate normală și generală. În această lucrare însă, aceste descoperiri nu sunt menționate, prima parte constituind o rezumare a opiniilor lui Freud despre etiologia nevrozelor, publicate până atunci. Potrivit lui Ernest Jones, această lucrare este semnificativă din două puncte de vedere. În primul rând, aici găsim prima menționare a sexualității infantile. În al doilea rând, tema care îl preocupase pe Freud în anii anteriori, explicarea isteriei prin seducția infantilă, nu este prezentă, ceea ce îl face pe Jones să presupună că intervenise ceva important în descoperirile lui. Noutatea pentru acel moment o reprezintă tratarea problemelor sociologice: criticarea atitudinii medicilor față de sexualitate (masturbare, mijloace contraceptive) și față de problemele vieții de cuplu, temă reluată de-a lungul operei lui Freud, de la „Morală sexuală culturală” (1908) și până la *Disconfort în cultură* (1930).

În ultimii ani, am ajuns prin cercetări amănunțite la descoperirea faptului că factorii ce țin de viața sexuală reprezintă cauza cea mai imediată și semnificativă din punct de vedere practic a fiecărui caz de îmbolnăvire nevrotică. Această teorie nu este cu totul nouă; în etiologia nevrozelor, a fost acordată, dintotdeauna și de către toți autorii, o anumită importanță factorilor sexuali; pentru multe curente subterane din medicină, vindecarea „tulburărilor sexuale” și a „fragilității nervoase” au fost asociate întotdeauna într-o unică promisiune. Nu ar fi deci dificil de contestat originalitatea acestei teorii, dacă s-a renunțat deja la negarea valabilității ei.

În câteva scurte articole, care au apărut în ultimii ani în „Neurologischen Zentralblatt”¹ (1894, 1895, 1896), în „Revue neurologique”² și în „Wiener Klinischen Rundschau”³ (1895, 1896), am încercat să indic materialul și punctele de vedere care oferă un suport științific teoriei „etiologiei sexuale a nevrozei”. O expunere detaliată nu a apărut încă, în esență pentru că, într-adevăr, de la efortul de a clarifica contextul cunoscut realmente, se ajunge la probleme mereu noi, pentru a căror rezolvare lipsește pregătirea. În niciun caz însă nu mi se pare prematură încercarea de a îndrepta interesul

¹ Revista centrală de neurologie. (N.t.)

² Revista de neurologie. (N.t.)

³ Panoramic clinic vienez. (N.t.)

medicului practician asupra raporturilor pe care eu le afirm, pentru ca el să se convingă de justetea acestor afirmații și de beneficiile pe care le-ar putea deriva din cunoașterea lor în folosul îndeletnicirii lui medicale.

Știu că nu vor lipsi eforturile de a-l opri pe medic să urmărească această temă, prin argumente de coloratură etică. Cine vrea să se convingă, în cazul bolnavilor săi, dacă nevrozele lor sunt corelate cu viața lor sexuală, acela nu poate evita să ia informații de la ei în legătură cu viața lor sexuală și să insiste asupra informării fidele în legătură cu ea. În aceasta ar consta însă pericolul, atât pentru indivizi, cât și pentru societate. Medicul, am auzit spunându-se, nu are niciun drept să se amestece în tainele sexuale ale pacienților săi, să le rănească pudoarea — mai ales persoanelor de sex feminin — printr-o examinare atât de grosolană. Mâna sa stângă poate doar să tulbure fericirea familiei, să rănească inocența persoanelor tinere și să prejudicieze autoritatea părinților; din partea adulților va obține o complicitate supărătoare, iar propria sa relație cu pacientul său va fi perturbată. Ar fi deci obligația sa etică ca întreaga problematică sexuală să fie lăsată deoparte.

Trebuie, fără îndoială, să răspundem: aceasta este manifestarea uneia din ipocriziile nedemne ale medicilor care maschează prost, prin argumente proaste, incapacitatea lor. Când într-adevăr momente din viața sexuală pot fi recunoscute ca fiind cauze ale bolii, investigarea și discutarea acestor momente intră pe această cale în sfera de obligații a medicului, fără ezitări. Lezarea pudorii de care el se face vinovat, trebuie menționat, nu este alta și nici mai supărătoare decât în cazul în care el, pentru a vindeca o afecțiune locală, insistă să inspecteze organele genitale ale femeii, cerință la care însăși școala îl obligă. Auzim încă povestindu-se deseori de către femei mai în vârstă, care și-au petrecut tinerețea în pro-

vincie, că ele au ajuns la o stare de epuizare din cauza unor hemoragii genitale excesive, pentru că nu s-au putut decide să îi permită unui medic să le privească nuditatea. Influența educativă exercitată de medici asupra publicului a condus, în cursul unei singure generații, la faptul că la tinerele noastre soții asemenea rezistențe apar doar extrem de rar. Oriunde s-ar întâlni, ele ar fi dezaprobat ca fiind pudoare de neînțeles, rușine care nu își are locul. Soțul ar întreba în acest caz dacă trăim oare în Turcia, unde femeia are voie să îi arate medicului doar brațul printr-o deschidere a unui perete.

Nu este adevărat că examinarea și împărțășirea problemelor sexuale îi procură medicului o putere periculoasă față de pacienții săi. Aceeași obiecție s-ar fi putut ridica, cu mai multă îndreptățire la timpul ei, contra utilizării anesteziei, prin care bolnavul este privat de conștiință și de voință, rămânând la latitudinea medicului dacă și când le va recupera. Totuși anestezia ne-a devenit astăzi indispensabilă, pentru că este mai utilă decât orice altceva în eforturile medicilor de a oferi ajutor, iar medicul a preluat responsabilitatea pentru anestezie printre celelalte obligații serioase ale sale.

Medicul poate leza întotdeauna dacă este neîndemânic sau lipsit de scrupule; în cazul investigării vieții sexuale a pacienților săi nu lezează nici mai mult, nici mai puțin decât în alte cazuri. Desigur, cel care dintr-o predispoziție către autocunoaștere demnă de stimă nu are încredere în tactul său, în seriozitatea și discreția sa de care are nevoie la examinarea nevroticului, cel care știe despre sine că dezvăluirile din viața sexuală vor suscita în el poftă senzuală în locul interesului științific, acela ar proceda corect dacă ar rămâne departe de teoria etiologiei nevrozelor. Mai pretindem doar ca el să se țină departe și de la tratamentul nevrozelor.

Nu este adevărat, de asemenea, că bolnavii opun o rezistență de neînvinș investgării vieții lor sexuale. Adulții obiș-

LBRIS

We know
books

**SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 6**

Inhibiție, simptom, angoasă

Traducere din germană
**ROXANA MELNICU
GEORGETA MITREA**

Notă asupra ediției și note introductive
ROXANA MELNICU

Revederea traducerii
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Eugenia Țărălungă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FREUD, SIGMUND
Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. -
 București : Editura Trei, 2009-
 vol.
 ISBN 978-973-707-333-4
 Vol. 6 / trad.: Roxana Melnicu, Georgeta Mitrea. : **Inhibiție, simptom, angoasă.**
 - 2009.- Bibliogr. - Index.
 - ISBN 978-973-707-337-2

I. Melnicu, Roxana (trad.)
 II. Mitrea, Georgeta (trad.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Über den psychischen Mechanismus hysterischer Phänomene; Über die Berechtigung, von der Neurasthenie einen bestimmten Symptomenkomplex als "Angstneurose" abzutrennen; Zur Ätiologie der Hysterie; Bruchstück einer Hysterie-Analyse; Hysterische Phantasien und ihre Beziehung zur Bisexualität; Allgemeines über den hysterischen Anfall; Die psychogene Sehstörung in psychoanalytischer Auffassung; Über neurotische Erkrankungstypen; Hemmung, Symptom und Angst*

© Copyright EDITURA TREI, 2010
 C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-337-2

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	9
Despre mecanismul psihic al fenomenelor isterice [trad. Roxana Melnicu]	11
Notă introductivă	12
Despre motivele care îndreptățesc izolarea unui complex de simptome din neurastenie sub numele de „nevroză de angoasă” (1895) [trad. Roxana Melnicu]	27
Notă introductivă	28
I Simptomatologia clinică a nevrozei de angoasă	31
II Incidența și etiologia nevrozei de angoasă	39
III Primii pași spre o teorie a nevrozei de angoasă	47
IV Relația cu alte nevroze	54
Despre etiologia isteriei (1896) [trad. Roxana Melnicu]	59
Notă introductivă	60
Fragment dintr-o analiză de isterie (1905) [trad. Georgeta Mitrea]	95
Notă introductivă	96
Cuvânt înainte	97

Adăugire din 1923	104
I Starea maladivă	105
II Primul vis	157
III Al doilea vis	188
Postfață	206

Fantasmеle isterice și relația lor cu bisexualitatea

(1908) [trad. Roxana Melnicu]	219
Notă introductivă	220

Generalități despre criza de isterie (1909)

[trad. Roxana Melnicu]	229
Notă introductivă	230

Tulburarea psihogenă de vedere în concepția psihanalitică (1910) [trad. Roxana Melnicu]

[trad. Roxana Melnicu]	237
Notă introductivă	238

Despre tipurile de îmbolnăviri de nevroză (1912)

[trad. Roxana Melnicu]	247
Notă introductivă	248

Inhibiție, simptom și angoasă (1926) [trad. Roxana Melnicu]

[trad. Roxana Melnicu]	259
Notă introductivă	260
Inhibiție, simptom și angoasă (capitolele I-X)	261
Completări (capitolul XI)	331
A. Modificarea unor vederi exprimate anterior	331
a) Rezistență și contrainvestiție	331

b) Angoasa din transformarea libidoului	335
c) Refulare și apărare	338
B. Completare la angoasă	340
C. Angoasă, durere și doliu	344

Bibliografie	348
---------------------------	-----

Lista abrevierilor	357
---------------------------------	-----

Index	358
--------------------	-----

Notă introductivă

Textul de față reprezintă redarea stenogramei, revăzute de Freud, a conferinței ținută de acesta la Clubul Medical din Viena. Conținutul acestei conferințe rezumă temele abordate în „Comunicare preliminară” semnată de el și de Breuer, cu care se deschide lucrarea *Studii despre isterie*. Se pare că prezentarea acestei conferințe a avut loc cu câteva zile înainte de publicarea separată a părții a doua din „Comunicarea preliminară”.

În afară de tema anunțată încă din titlu, adică marcarea „mecanismelor psihice” ale isteriei, acest articol conține și o descriere foarte documentată a metodei cathartice de tratament, precursora tratamentului psihanalitic. Efectul curativ al catharsisului este explicat prin teoria „abreacției”, iar descrierea acestui fenomen este o foarte bună ilustrare a principiul constanței enunțat de fiziologul Gustav Fechner, respectiv tendința psihicului de a păstra la un nivel constant energia care îi stă la dispoziție. Orice încărcare va tinde deci imediat să fie descărcată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, apar disfuncționalități care țin de patologic. Persistența încărcăturii psihice declanșează isteria. Aici apare faimosul adagiu: „Istericul suferă de reminescentă”.

Prelegerea conține deopotrivă punctele de vedere ale lui Breuer și Freud, însă și momentul în care teoriile lor se vor despărți — este vorba despre etiologia isteriei. Dacă Breuer va susține întotdeauna că isteria se produce având la bază intervenția unui factor traumatogen într-un moment în care individul se află într-o stare asemănătoare hipnozei — „hipnoidă” —, Freud este de părere că factorul traumatogen nu este atât evenimentul, cât ceea ce se întâmplă cu afectul declanșat de el, iar patogenă este incapacitatea sau imposibilitatea subiectului de a descărca acest afect. Este vorba despre ceea ce Freud va numi mai târziu „apărare” — reprezentarea atașată afectului este refulată, iar afectul rămâne să își desfășoare acțiunea patogenă.

Domnilor¹, mă prezint astăzi în fața dumneavoastră cu intenția de a susține un referat asupra unei lucrări a cărei primă parte a apărut deja în *Zentralblatt für Neurologie*, sub semnătura lui Josef Breuer și a mea. După cum observați din titlu, ea se ocupă de patogeneza simptomelor isterice și lasă să se înțeleagă că motivele imediate ale instalării simptomelor isterice trebuie căutate pe terenul vieții psihice.

Înainte de a pătrunde în conținutul acestei lucrări realizate în colaborare, trebuie să vă spun care este locul ei și trebuie să numesc autorul și descoperirea de la care, cel puțin ca substanță, am pornit, chiar dacă dezvoltarea contribuției noastre este una total independentă.

Știți, desigur, domnilor, că toate noile noastre progrese în înțelegerea și cunoașterea isteriei pornesc de la lucrările lui Charcot. În prima jumătate a anilor 1880, Charcot a început să-și îndrepte atenția asupra „marii nevroze”, cum numesc francezii isteria. Printr-o serie de cercetări, el a arătat că se poate evidenția o regularitate și o lege acolo unde observația clinică sporadică sau dezgustată nu vedea decât simulacru sau enigmatică capricii. Putem spune că de la imboldul său provine, direct sau indirect, tot ceea ce am putut afla nou în ultimul timp despre isterie. Dar pentru niciuna din numeroasele lucrări ale lui Charcot nu am o mai mare apreciere

¹ Prelegere ținută de Dr Sigmund Freud la ședința „Wiener med. Club” la data de 11 ianuarie 1893. Textul de față este stenograma revizuită de la *Wiener Med. Presse*.

LBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 7

Nevroză, psihoză, perversiune

Traducere din germană
ROXANA MELNICU, CORNELIU IRIMIA,
REINER WILHELM, SILVIU DRAGOMIR

Notă asupra ediției, note introductive și
coordonare terminologică
ROXANA MELNICU

Revederea traducerii
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. - București

: Editura Trei, 2009-

vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 7 : Nevroză, psihoză, perversiune / trad.: Roxana Melnicu, Corneliu Irimia, Reiner Wilhelm, Silviu Dragomir. - 2009. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-707-341-9

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)

II. Melnicu, Roxana (trad.)

III. Irimia, Corneliu (trad.)

IV. Wilhelm, Reiner (trad.)

V. Dragomir, Silviu

159.964.2

615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Zwangshandlungen und Religionsübungen; Charakter und Analerotik; Bemerkungen über einen Fall von Zwangsneurose; Die Disposition zur Zwangsneurose (Ein Beitrag zum Problem der Neurosenwahl); Mythologische Parallele zu einer plastischen Zwangsvorstellung; Über Triebumsetzungen, insbesondere der Analerotik; Psychoanalytische Bemerkungen über einen autobiographisch beschriebenen Fall von Paranoia (Dementia paranoides); Mitteilung eines der psychoanalytischen Theorie widersprechenden Falles von Paranoia; Über einige neurotische Mechanismen bei Eifersucht, Paranoia und Homosexualität; „Ein Kind wird geschlagen“ (Beitrag zur Kenntnis der Entstehung sexueller Perversionen); Über die Psychogenese eines Falles von weiblicher Homosexualität; Eine Teufelsneurose im siebzehnten Jahrhundert*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,

Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-341-9

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	9
Ațiuni compulsive și practici religioase (1907)	
(trad. Roxana Melnicu).....	11
Notă introductivă	12
Caracter și erotică anală (1908)	
(trad. Corneliu Irimia)	25
Notă introductivă	26
Remarci asupra unui caz de nevroză obsesională (1909)	
(trad. Reiner Wilhelm și Silviu Dragomir)	35
Notă introductivă	36
Introducere.....	39
I Din istoricul bolii	43
A. Începutul tratamentului	44
B. Sexualitatea infantilă	45
C. Marea temere obsesivă	50
D. Introducere în înțelegerea curei	57
E. Câteva reprezentări obsesive, și explicarea lor	68
F. Determinarea ocazională a bolii	76
G. Complexul patern și soluția ideii legate de șobolani.....	81

II Considerații teoretice	98
A. Câteva caracteristici generale ale formațiunilor obsesionale	98
B. Câteva particularități psihologice ale bolnavilor de nevroză obsesională. Atitudinea lor față de realitate, superstiție și moarte.....	105
C. Viața pulsională și originea obsesiei și a îndoielii	112
 Predispoziția la nevroza obsesională. O contribuție la problema alegerii nevrozei (1913) (trad. Corneliu Irimia)	123
Notă introductivă	124
 Paralelă mitologică la o reprezentare obsesională plastică (1916) (trad. Roxana Melnicu).....	135
Notă introductivă	136
 Despre transformări pulsionale, mai ales în erotica anală (1917) (trad. Roxana Melnicu).....	139
Notă introductivă	140
 Observații despre un caz de paranoia (Dementia Paranoides) descris autobiografic (trad. Roxana Melnicu).....	149
Notă introductivă	150
Introducere.....	153
I Istoria bolii	156

II Încercări de interpretare	182
III Despre mecanismul paranoiei.....	207
Completare (1912).....	228
 Un caz de paranoia care contrazice teoria psihanalitică (1915) (trad. Roxana Melnicu).....	231
Notă introductivă	232
 Despre câteva mecanisme nevrotice în gelozie, paranoia și homosexualitate (1922) (trad. Roxana Melnicu).....	245
Notă introductivă	246
 „Un copil este bătut“ (contribuție la cunoașterea originii perversiunilor sexuale) (1919) (trad. Roxana Melnicu).....	261
Notă introductivă	262
 Despre psihogeneza unui caz de homosexualitate feminină (1920) (trad. Roxana Melnicu).....	293
Notă introductivă	294
 Un caz de nevroză demoniacă în secolul al XVII- lea (1923 [1922]) (trad. Roxana Melnicu).....	327
Notă introductivă	328
Introducere.....	329

I Povestea pictorului Christoph Haitzmann	330
II Motivul pactului cu diavolul	337
III Diavolul ca substitut patern.....	342
IV Cele două pacte	356
V Cursul ulterior al nevrozei.....	364
Bibliografie.....	371
Lista abrevierilor	382
Index	384

Notă asupra ediției

Selecția de față cuprinde lucrări freudiene din perioade diferite, puse toate sub semnul unei evoluții a ideilor legate de modificările pe care le suferă componenta anală a pulsionii sexuale. Prima serie de lucrări despre erotica anală și mecanismele obsesionale cuprinde concluzii inspirate din clinica manifestărilor obsesionale; este vorba în primul rând despre celebrul caz al omului cu șobolani, dar și despre lucrări teoretice, cum sunt cele despre predispoziția la nevroza obsesională și transformările pulsionale inerente acestei patologii. La fel de interesante sunt și lucrările referitoare la manifestările caracteriale ale mecanismelor obsesionale, trăsături întâlnite frecvent în realitatea cotidiană. Dacă asocierea analității cu încăpățânarea și pasiunea exagerată pentru curățenie și economie nu mai este în zilele noastre la fel de contestată ca și în epoca în care Freud scria „Caracter și erotică anală”, este încă un subiect foarte fertil raportul între mecanismele obsesionale pe de o parte și superstiție și practici religioase cotidiene pe de altă parte. Nu este vorba despre o apreciere la adresa vieții religioase în general ci ea este adresată aceluși tip de raportare obsesivă la prescripțiile religioase — gradul de generalitate al acestui tip de manifestări este însă foarte înalt.

Erotica anală este implicată din plin în tentația princeps a vieții sexuale infantile: poziția feminină față de tată, situație pulsională căreia îi sunt supuși în egală măsură indivizii de sex feminin și cei de sex masculin. Teoria freudiană în ceea ce privește evoluția patologică masculină în conflictul cu această tentație este expusă în modul cel mai plastic de Daniel Paul Schreber, președintele de Senat care și-a scris și publicat cu lux de amănunte delirul. Freud nu putea afla o ilustrare mai clară a ideilor sale despre evoluția poziției feminine față de tată.

Aceasta este și filiera prin care se introduce în teoria freudiană și ideea profunde înrudiri între paranoia și homosexualitate,

Notă introductivă

Acest articol a fost scris în februarie 1907 pentru primul număr al unei reviste de psihologia religiei. Este vorba despre prima încercare a creatorului psihanalizei pe acest teren; demersurile sale vor culmina cu magistrala lucrare *Totem și tabu* (1912-13). Lucrarea de față pune problema naturii corespondenței dintre scrupulozitatea cu care oamenii pioși își respectă obligațiile religioase, pe de o parte, și caracterul fix și compulsiv al ceremonialelor care formează manifestările de bază ale nevrozei obsesionale, pe de altă parte.

În plus, este vorba despre prima luare de poziție în ceea ce privește nevroza obsesională, după încercările din perioada colaborării cu Breuer.

Nu sunt, desigur, primul care a fost frapat de asemănarea între așa-zisele acțiuni compulsive ale nevroticilor și actele rituale prin care credinciosul își arată pioșenia. Chezășie pentru aceasta stă numele de „ceremonial“ care a fost atribuit unora dintre aceste acțiuni compulsive. Această asemănare nu mi se pare a fi pur și simplu superficială, astfel că o idee amănunțită despre formarea ceremonialului nevrotic ne autorizează să tragem concluzii analoage asupra proceselor psihice ale vieții religioase.

Oamenii care desfășoară acțiuni compulsive sau ceremoniale aparțin, alături de cei care suferă de gânduri obsesive, idei obsedante, impulsuri obsesive, unei entități clinice aparte, această afecțiune fiind desemnată de obicei cu numele de „nevroză obsesională“¹. Însă nu putem să deducem particularitatea acestei suferințe pornind de la numele ei, căci, la drept vorbind, și alte diferite manifestări psihice patologice au aceeași pretenție de a poseda așa-zisa „caracteristică obsesională“. În loc de definiție, deocamdată ar trebui să recunoaștem în amănunt faptul că până acum nu s-a reușit evidențierea criteriului nevrozei obsesionale, probabil unul profund — existența acestui criteriu se poate bănuși totuși pretutindeni din manifestările acesteia.

Ceremonialul nevrotic constă în mici acte, adaosuri, restricții, prescripții care sunt realizate în cadrul unor anumite

1 A se compara cu Löwenfeld (1904).

acțiuni ale vieții cotidiene în același mod sau în moduri a căror variație este reglată. Aceste îndeletniciri ne dau impresia unor simple „formalități”; ele ne par total lipsite de semnificație. Nu altfel li se par ele bolnavului însuși și totuși acesta este incapabil să le abandoneze, căci orice abatere de la ceremonial se pedepsește printr-o angoasă insuportabilă, care îl constrânge imediat să recupereze activitatea neglijată. La fel de mărunte ca și acțiunile ceremoniale însele sunt prilejurile și activitățile care sunt înzorzonate, îngreunate și în orice caz prelungite, de exemplu îmbrăcarea și dezbrăcarea, pregătirea pentru culcare, satisfacerea trebuințelor corporale. Exercițarea unui ceremonial poate fi descrisă înlocuindu-l printr-o serie de legi nescrise. De exemplu, pentru ceremonialul culcării: fotoliul trebuie să stea în cutare poziție față de pat, hainele trebuie să fie împăturite pe el într-o anumită ordine; cuvertura trebuie să fie așezată la picioarele patului, iar cearșafurile trebuie să fie netezite; pernele trebuie să fie repartizate în cutare ordine, corpul însuși trebuie să stea numai într-o anumită poziție; numai așa îi este îngăduit să doarmă. În cazurile ușoare ceremonialul apare ca o exagerare a unei ordini juste și obișnuite. Însă deosebita conștiințiozitate a îndeplinirii și angoasa în cazul neglijării fac să se distingă acest ceremonial în calitate de „acțiune sacră”. Tulburări ale acesteia sunt de cele mai multe ori rău suportate; caracterul public, prezența altor persoane în timpul săvârșirii ei sunt aproape întotdeauna excluse.

Orice activități pot să devină acțiuni compulsive (*Zwangshandlungen*), în sens larg, dacă sunt împoțonate cu mici accesorii, dacă sunt ritmate prin pauze și repetări. Nu ne așteptăm să găsim o discriminare mai fină între „ceremonial” și „acțiuni compulsive”. Majoritatea acțiunilor compulsive provin din ceremoniale. Alături de acestea două, conținutul suferinței cuprinde interdicții și împiedicări (abulii), care, de fapt, nu fac altceva decât să continue opera acțiunilor com-

pulsive, prin aceea că bolnavului nu îi sunt îngăduite deloc unele lucruri, iar altele îi sunt permise doar dacă urmează un ceremonial prescris.

Este remarcabil faptul că unele constrângeri, cum sunt interdicțiile (asta trebuie să faci, asta nu ai voie să faci) se referă la început numai la activități pe care omul le efectuează în singurătate, lăsând mult timp neafectat comportamentul social al acestuia. De aceea, acești bolnavi pot să își trateze suferința ca pe o chestiune privată și astfel să o ascundă timp de mulți ani. De aceste forme de nevroză obsesională suferă mult mai multe persoane decât știu medicii. Mulți bolnavi pot să ascundă aceasta foarte ușor, dat fiind că ei sunt foarte capabili să își îndeplinească sarcinile sociale într-o parte a zilei, după care își dedică un număr de ore faptelor lor secrete, într-un clivaj de Melusină².

Se observă cu ușurință în ce constă asemănarea ceremonialului nevrotic cu acțiunile sacre ale riturilor religioase, anume în angoasa morală față de neglijarea lor, în izolarea completă față de toate celelalte fapte (interdicția de a fi tulburați în executarea acestor acte) și în conștiințiozitatea executării lor în amănunt. Dar la fel de evidente sunt și deosebirile; dintre care unele sunt atât de delicate, încât fac compararea lor să pară un sacrilegiu. Marea variabilitate individuală a acțiunilor ceremoniale contrastează cu stereotipia riturilor (rugăciune, prosternare etc), caracterul privat al acestora se opune caracterului public și comunitar al practicilor religioase; și, mai ales, micile ingrediente ale ceremonialului religios sunt considerate simbolice și pline de sens, în timp ce omoloagele lor din ceremonialul nevrotic par ridi-

2 Aluzie la o străveche legendă franceză: sirena pe nume Melusina trăia o viață dublă: ea era în același timp o femeie de lume, dar periodic se reîntorcea la forma ei neomenească. (N. t.)

LBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 8

Nevroza la copil

Traducere din germană
RODICA MATEI
RUXANDRA HOSU

Revederea traducerii
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției și note introductive
RALUCA HURDUC

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. - București : Editura Trei, 2009-
 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 8 : *Nevroza la copil* / trad.: Rodica Matei, Ruxandra Hosu. - 2009. - Bibliog. - Index. - ISBN 978-973-707-343-3

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)
 II. Matei, Rodica (trad.)
 III. Hosu, Ruxandra (trad.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Analyse der Phobie eines fünfjährigen Knaben* [„*Der kleine Hans*“]; *Aus der Geschichte einer infantilen Neurose* [„*Der Wolfsmann*“]

© Copyright EDITURA TREI, 2010
 C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-343-3

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	7
MICUL HANS. Analiza fobiei unui băiețel de 5 ani	9
Notă introductivă	10
I Introducere	11
II Istoricul bolii și analiza	26
III Comentarii	98
Epilog la analiza micului Hans	138
OMUL CU LUPI. Din istoria unei nevroze infantile	141
Notă introductivă	142
I Observații preliminare	143
II Privire de ansamblu asupra mediului social și asupra istoricului bolii	149
III Seducția și urmările ei imediate	155
IV Visul și scena originară	166
V Discutarea câtorva probleme	187
VI Nevroza obsesională	201
VII Erotism anal și complexul castrării	213
VIII Completări din perioada timpurie. Deznodământ	231
IX Rezumat și probleme diverse	246
Bibliografie	265
Lista abrevierilor	281
Index	282

Notă introductivă

În "Lămurirea sexuală a copiilor (scrisoare deschisă către dr. M. Furst)" (1907), Freud publicase deja, cu doi ani înainte de apariția cazului "Micul Hans", câteva observații despre istoria de viață a acestuia. Aceeași istorie de caz este menționată pe scurt într-o altă lucrare timpurie a lui Freud, pentru care a și reprezentat de altfel baza de pornire: "Despre teoriile sexuale infantile" (1908); acolo se află primele forme ale celor mai importante teorii explicate în lucrarea de față. Merită menționat și faptul că, în momentul primei publicări în *Jahrbuch*, copilul se numea Herbert, iar studiul de caz nu apărea ca fiind "scris de Freud", ci "comunicat de Freud". La publicarea în *Gesammelte Schriften*, Freud a adăugat într-o notă că acest caz apare "cu acordul explicit" al tatălui micului Hans.

Pentru a ușura urmărirea evoluției bolii, dăm mai jos câteva repere temporale din biografia micului Hans:

1903	(aprilie) Nașterea micului Hans
1906	(3 ani – 3 ani, 9 luni) Primele relatări
(3 ani, 3 luni – 3 ani, 6 luni) (Vara) Primul
sejur la Gmunden
(3 ani, 6 luni) Amenințarea cu castrarea
(3 ani, 6 luni) (Octombrie) Nașterea Hannei
1907	(3 ani, 9 luni) Primul vis
(4 ani) Mutarea într-o altă locuință
(4 ani, 3 luni – 4 ani, 6 luni) (Vara)
Al doilea sejur la Gmunden, episodul cu
calul care mușcă.
(5 ani) (Mai) Sfârșitul analizei.

I
Introducere

Istoricul bolii și al vindecării unui foarte tânăr pacient, prezentat în paginile următoare, nu constituie, la drept vorbind, rezultatul observațiilor mele. Ce-i drept, eu sunt cel care a condus în întregime planul tratamentului și, de asemenea, într-o singură ocazie am avut o discuție cu băiatul. Dar tratamentul propriu-zis a fost realizat de tatăl micuțului, căruia îi datorez multe mulțumiri pentru permisiunea de a folosi notițele în scopul publicării. Meritul tatălui este însă și mai mare. Mă refer mai ales la faptul că nicio persoană nu ar fi reușit să determine copilul să facă asemenea mărturisiri, cunoștințele de specialitate pe baza cărora tatăl a înțeles semnificația manifestărilor fiului său de cinci ani au fost absolut necesare, dificultățile psihanalizei la o vârstă atât de fragedă fiind altminteri de neînvinș. Doar reunirea într-o singură persoană a autorității parentale și medicale, convergența dintre interesele cele mai intime și interesele științifice ale uneia și aceleiași persoane au înlesnit o modalitate de aplicare a metodei, care altfel ar fi fost nepotrivită.

Valoarea deosebită a acestor observații constă însă în următoarele: doctorul, care trata cu ajutorul psihanalizei nevrozele adulte, ajunsese în cele din urmă, prin munca sa de dezvăluire treptată a organizării psihice, la anumite supoziții despre sexualitatea infantilă, în ale cărei componente credea că găsise factorii determinanți ce stau la baza tuturor simptomelor nevrotice ale vieții adulte. Am expus aceste supoziții în *Trei eseuri asupra teoriei sexualității*, publicată în

1905. Știu că ele par pe atât de surprinzătoare pentru neinițiați, pe cât de necesare le par psihanalizatorilor. Dar chiar și psihanalizatorii trebuie să-și mărturisească dorința de a găsi în mod direct, pe drumul cel mai scurt, dovezi pentru fiecare frază fundamentală. Ar fi deci oare imposibil să descoperim în mod nemijlocit la copii, care sunt la o vârstă atât de fragedă, acele tendințe sexuale sau dorințe pe care cu atâta trudă le dezvăluim la adulți și despre care susținem, în plus, că sunt trăsături constitutive ale tuturor oamenilor și că la nevrotici sunt doar accentuate sau deformate?

În acest scop, am avut grijă să-mi îndemn studenții și prietenii să culeagă observații despre viața sexuală a copiilor, care de cele mai multe ori este în mod iscusit trecută cu vederea sau intenționat tăgăduită. Printre materialele care mi-au ajuns în mâini în urma acestor îndemnuri, veștile neîntreprupte despre Hans au ocupat în curând un loc de seamă. Părinții săi, care se aflau printre adepții mei, au căzut de acord să nu-și mai educe primul copil prin constrângere, ceea ce pentru păstrarea unei bune tradiții era absolut necesar, iar încercarea de a-l crește fără intimidări și de a-l lăsa să se manifeste era o bună cale pentru ca el să devină un băiat vesel, blând și deștept. Reproduc acum însemnările tatălui despre micul Hans, așa cum mi-au fost aduse și, bineînțeles, mă voi abține de la orice tentativă de a tulbura prin denaturări convenționale, naivitatea și sinceritatea din odaia copilului.

Primele însemnări despre Hans datează de pe vremea când nu împlinise încă trei ani. El manifesta pe atunci, prin diferite vorbe și întrebări, un interes deosebit pentru acea parte a corpului pe care era obișnuit s-o numească „facepipi“. Astfel, i s-a adresat o dată mamei cu întrebarea:

Hans: „Mamă, ai și tu un facepipi?“

Mama: „Bineînțeles. De ce?“

Hans: „Mă gândeam doar.“

La aceeași vârstă, a mers odată într-un grajd și a văzut cum era mulsă o vacă. „Uite, din facepipi iese lapte.“ Încă de la aceste prime observații, ni se confirmă așteptările că o bună parte, dacă nu cea mai mare parte, din manifestările lui Hans se dovedește a fi tipică pentru dezvoltarea sexuală a copiilor. Am arătat odată¹ că nu trebuie să ne speriem prea tare atunci când reprezentarea suptului o regăsim, la o femeie, asociată organului bărbătesc. Această tendință scandalosă are o sursă nevinovată care derivă din suptul la sânul mamei, ugerul vacii — asemănător cu mama ca funcție, dar ca formă și poziție asemănător cu penisul — oferind o mijlocire adecvată. Descoperirea micului Hans confirmă ultima parte a teoriei mele. Interesul său pentru „facepipi“ nu este totuși pur teoretic, ci, așa cum este de presupus, se simte atras să-și atingă organul. La vârsta de trei ani și jumătate este găsit de mamă cu mâna pe penis. Aceasta îl amenință:

„Dacă mai faci asta, îl chem pe doctorul A, care o să-ți taie facepipiul. Cu ce o să mai faci pipi?“

Hans: „Cu popoul.“

El răspunsese fără a avea încă conștiința culpabilității, dar a dobândit, cu această ocazie, „complexul castrării“, care atât de des trebuie abordat în analiza nevroticilor, în timp ce dumneavoastră toți vă împotriviți atât de violent recunoașterii acestuia. Despre importanța acestui element al istoriei copilăriei ar fi multe lucruri importante de spus. „Complexul castrării“ a lăsat urme evidente în mituri (și nu numai în cele grecești); am relevat rolul său atât într-un pasaj din *Interpretarea viselor*, cât și în alte lucrări².

1 *Fragment din analiza unei isterii (Cazul Dora).*

2 (Completare 1923): Teoria despre complexul castrării a suferit prelucrări ulterioare, de atunci, prin contribuția lui Lou Andreas, A. Stürke, F. Alexander. S-a admis că fiecare retragere a sânelui matern este resimțită de sugar drept castrare sau pierdere

LIBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 9

Studii despre societate și religie

Traducere din germană

RALUCA HURDUC
ROXANA MELNICU
GEORGE PURDEA
DANIELA ȘTEFĂNESCU
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției și note introductive
ROXANA MELNICU

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Redactor
 Daniela Ștefănescu

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Rodica Petcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu.
 - București : Editura Trei, 2009
 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 9 : Studii despre societate și religie / trad.: Roxana Melnicu, George Purdea,
 Vasile Dem Zamfirescu, ... - 2009. - Bibliogr.
 - ISBN 978-973-707-351-8

I. Melnicu, Roxana (trad.)
 II. Purdea, George (trad.)
 III. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după *Sigmund Freud – Die „kulturelle“ Sexualmoral und die moderne Nervosität; Zeitgemäßes über Krieg und Tod; Massenpsychologie und Ich-Analyse; Die Zukunft einer Illusion; Das Unbehagen in der Kultur; Warum Krieg?; Totem und Tabu (Einige Übereinstimmungen im Seelenleben der Wilden und der Neurotiker); Zur Gewinnung des Feuers; Der Mann Moses und die monotheistische Religion: drei Abhandlungen*

© Copyright EDITURA TREI, 2010
 C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-351-8

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	9
Morala sexuală "culturală" și nervozitatea modernă (1908) (trad. Roxana Melnicu)	11
Notă introductivă	12
Considerații actuale despre război și moarte (1915) (trad. Roxana Melnicu)	39
Notă introductivă	40
I. Dezamăgirea războiului	41
II. Relația noastră cu moartea	57
Psihologia maselor și analiza Eului (1921) (trad. George Purdea și Vasile Dem. Zamfirescu)	73
Notă introductivă	74
I. Introducere	75
II. Sufletul maselor în descrierea lui Gustave Le Bon	77
III. Alte concepții asupra vieții psihice colective	89
IV. Sugestia și libidoul	97
V. Două mase artificiale: biserica și armata	102
VI. Alte obiective și direcții de cercetare	110
VII. Identificarea	115
VIII. Iubirea și hipnoza	122
IX. Instinctul gregar	129
X. Masa și hoarda primitivă	135
XI. Despre una dintre treptele de dezvoltare ale Eului	143
XII. Câteva considerații suplimentare	149
Viitorul unei iluzii (1927) (trad. Roxana Melnicu)	163

Notă introductivă164

Disconfort în cultură (1930 [1929])

(trad. Roxana Melnicu).....223

Notă introductivă224

De ce război? (1933 [1932]) (Trad. Roxana Melnicu)317

Notă introductivă318

Totem și tabu.

Câteva corespondențe între viața psihică a sălbaticilor

și cea a nevroticilor (1912–13) (trad. Raluca Hurduc).....337

Notă introductivă338

Prefață339

Prefață la ediția ebraică341

I. Oroarea de incest343

II. Tabuul și ambivalența mișcărilor afective364

III. Animism, magie și omnipotența gândurilor431

IV. Întoarcerea infantilă a totemismului460

Despre obținerea focului (1932 [1931])

(trad. Daniela Ștefănescu)537

Notă introductivă538

Moise și religia monoteistă.

Trei eseuri (1939 [1934-1938])

(trad. Daniela Ștefănescu).....547

Notă introductivă548

I. Moise, egiptean549

II. Dacă Moise a fost egiptean.....560

III. Moise, poporul său și religia monoteistă605

Partea întâi605

Observația preliminară I605

Observația preliminară II608

A. Premisa istorică611

B. Perioada de latență și tradiția620

C. Analogia627

D. Aplicarea636

E. Dificultăți650

Partea a doua662

Rezumat și recapitulare662

A. Poporul Israel664

B. Marele om666

C. Progresul în spiritualitate671

D. Renunțarea la pulsioni676

E. Conținutul de adevăr al religiei684

F. Întoarcerea refumatului687

G. Adevărul istoric690

H. Dezvoltarea istorică.....695

Bibliografie703

Lista abrevirilor725

Index727

Notă introductivă

Dintre lucrările lui Freud, poate că aceasta este prima în care el discută detaliat antagonismul dintre cultură și viața pulsională, dar ideile sale despre această temă se formaseră deja cu mult timp înainte. În notițele pe care i le trimite lui Fließ în 31 mai 1897, Freud scrie: „Incestul este... antisocial — cultura constă în această renunțare continuă” (Freud, 1950a, Manuscrisul N). Convingeri asemănătoare stau la baza unor pasaje din „Sexualitatea în etiologia nevrozelor” (1898a), unde scrie că „pe bună dreptate, pentru răspândirea neurasteniei am putea face răspunzătoare și civilizația noastră”. De fapt, acest antagonism era deja conținut implicit în teoria de ansamblu despre acțiunea perioadei de latență asupra dezvoltării sexualității masculine și pe ultimele pagini din *Trei eseuri asupra teoriei sexualității* (1905d) Freud vorbește despre „relația de opoziție între cultură și libera dezvoltare sexuală”.

Tema principală a prezentului studiu este alcătuită de aspectele sociologice ale antagonismului; Freud s-a întors adesea, în scrieri ulterioare, asupra acestor chestiuni. Astfel, având în vedere mai multe considerații, putem menționa în special cele două ultime paragrafe din „Despre cea mai generală dintre înjosirile vieții amoroase” (1912), un lung pasaj din „Considerații actuale despre război și moarte” (1915), primele pagini din „Viitorul unei iluzii” (1927) și pasajele finale din scrisoarea deschisă către Albert Einstein, „De ce război?” (1933). Cea mai lungă și cea mai fundamentală tratare o are această temă în *Disconfort în cultură* (1930).

Lucrarea de față nu conține o analiză a surselor profunde, suferitești, ale culturii; restricțiile aduse de civilizație vor fi prezentate mai curând ca fiind ceva impus din afară, iar pulsunile al căror conflict cu cultura va fi considerat aici sunt doar pulsunile sexuale.

În recent publicata sa *Sexualethik* (Etică sexuală*), von Ehrenfels zăbovește asupra deosebirii între morala sexuală „naturală” și cea „culturală”. Prin morala sexuală „naturală” se înțelege acea morală sub al cărei imperiu seminția umană încearcă să-și prezeve durabil sănătatea și vitalitatea; prin morala sexuală culturală înțelegem acea morală a cărei urmare îi stimulează pe oameni să realizeze un proces cultural mai intensiv și mai productiv. Această opoziție va fi cel mai curând lămurită prin confruntarea zestre *constitutive* și a celei *culturale* a unui popor. Având în vedere că pentru a putea aprecia în continuare această importantă filieră de gândire îndrum spre lucrarea lui von Ehrenfels, eu voi releva din ea doar atât cât îmi este necesar pentru introducerea propriei mele dezvoltări.

E ușor de presupus că sub dominația unei morale sexuale culturale sănătatea și vitalitatea indivizilor umani pot fi su-puse unor prejudicieri și că în sfârșit această vătămare a indivizilor ajunge, prin jertfa care le este impusă, la un grad atât de înalt, încât pe această cale ocolită chiar obiectivul cultural final este pus în pericol. Von Ehrenfels indică într-adevăr și o serie de păcate ale moralei noastre contemporane occidentale, pentru care trebuie să o facă răspunzătoare și, cu toate că el îi recunoaște pe deplin capacitatea de a promova cultura, ajunge să dea sentința că ea necesită o reformă. Pentru

* (1907). Christian von Ehrenfels (1859–1932), profesor de filosofie la Praga, va fi lăudat de către Freud în capitolul al treilea din *Cuvântul de spirit* (1905), datorită criticii sale curajoase față de instituția căsătoriei. (N. t.)

LBRIS

We know
books

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 10

Eseuri de psihanaliză aplicată

Traducere din germană și note introductive
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției
RALUCA HURDUC

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Roxana Samoilescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. -
 București : Editura Trei, 2009-
 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 10 : Eseuri de psihanaliză aplicată. / trad. și note introductive: Vasile Dem.
 Zamfirescu. - 2009. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-707-344-0

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (trad.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Psychopathische Personen auf der Bühne; Der Wahn und die Träume in W. Jensens Gradiva; Der Dichter und das Phantasieren; Das Motiv der Kästenwahl; Der Moses der Michelangelo; Einige Charaktertypen aus der psychoanalytischen Arbeit; Eine Kindheitserinnerung aus Dichtung und Wahrheit; Das Unheimliche; Dostojewski und die Vätertötung*

© Copyright EDITURA TREI, 2010

C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-344-0

Cuprins

Notă asupra ediției	7
Psihopați pe scenă	9
Notă introductivă	10
Delir și vise în <i>Gradiva</i> de Jensen	19
Notă introductivă	20
Capitolul I	23
Capitolul II	55
Capitolul III	77
Capitolul IV	98
Notă la ediția a doua	105
Scriitorul și activitatea fantasmatică	109
Notă introductivă	110
O amintire din copilărie a lui Leonardo da Vinci.....	125
Notă introductivă	126
Capitolul I	129
Capitolul II	150
Capitolul III	160
Capitolul IV	176
Capitolul V	191
Capitolul VI	203
Motivul alegerii casetei.....	213
Notă introductivă	214
Capitolul I	217
Capitolul II	224

Moise al lui Michelangelo	231
Notă introductivă	232
Capitolul I.....	238
Capitolul II.....	248
Capitolul III.....	261
Capitolul IV	267
Anexă	269
Câteva tipuri de caracter din practica psihanalitică	273
Notă introductivă	274
I Excepțiile.....	276
II Cei care eșuează din cauza succesului.....	281
III Răufăcătorii din sentiment de vinovăție	301
O amintire din copilărie în <i>Poezie și adevăr</i>	303
Notă introductivă	304
Capitolul I.....	314
Capitolul II.....	315
Straniul	317
Notă introductivă	318
Capitolul I.....	319
Capitolul II.....	327
Capitolul III.....	348
Dostoievski și paricidul	357
Notă introductivă	358
Bibliografie	382
Lista abrevierilor	401
Index	402

Notă asupra ediției

Volumul de față reunește eseurile de psihanaliză aplicată ale lui Freud, dintre care câteva au devenit între timp repere culturale: „Delir și vise în «Gradiva» de Jensen“, „Motivul alegerii casetei“, „Dostoievski și paricidul“. Concepția revoluționară a lui Freud, conform căreia între normalitate și patologie există doar o deosebire cantitativă, de grad, și nu calitativă, străbate ca un fir roșu toate eseurile prezentului volum, legitimând psihanaliza aplicată

„Gradiva“ îi oferă astfel psihanalistului prilejul să demonstreze faptul că scriitorii sunt de fapt niște fini cunoscători ai sufletului uman, care au acces la inconștient, ceea ce îi permite să vadă în această nuvelă o confirmare a teoriei psihanalitice despre concordanța dintre cunoașterea deținută de scriitor și cea oferită de psihanaliză.

În „Scriitorul și activitatea fantasmatică“, Freud afirmă înrudirea structurală dintre vis și creația literară: ca și visul, opera literară are un conținut latent care nu se exprimă decât prin conținutul manifest. Astfel, interpretarea operei literare urmează aceeași regulă ca și interpretarea viselor: dinspre conținutul manifest, spre conținutul latent care există doar deformat în textul finit al creației. În ceea ce privește „Motivul alegerii casetei“, acesta este fundamentat pe aceeași idee, a înrudirii spirituale dintre vis și diferitele creații precum literatura, miturile, legendele și basmele. Din nou, simbolurile literare sunt interpretate în aceeași manieră ca și simbolurile onirice.

Notă introductivă

Data când a fost scris eseul este incertă: E. Jones, unul dintre cei mai autorizați biografi ai lui Freud, susține că la începutul anului 1906; Max Graf, prietenul căruia Freud i-a dăruit manuscrisul, indică anul 1904. Această ultimă dată pare a fi inexactă, căci piesa *Die Andere (Cealaltă)* de H. Bahr, la care se referă Freud în finalul scrierii sale, a fost reprezentată în noiembrie 1905, iar în volum a apărut la începutul lui 1906. Max Graf a publicat textul, tradus în limba engleză, în 1942.

Dacă opera dramatică urmărește să trezească „teamă și milă“, să producă o „purificare a afectelor“, așa cum se admite de la Aristotel încoace, atunci această intenție poate fi descrisă mai amănunțit, anume arătând că este vorba de deschiderea izvoarelor plăcerii sau desfătării afective, așa cum în cazul comicalului sau cuvântului de spirit se obține plăcere din travaliul intelectului, care în alte condiții blochează acele surse. În primul rând, trebuie desigur să amintim *descătușarea* propriilor noastre afecte; plăcerea care-i corespunde provine, pe de o parte, din ușurarea sufletească datorată unei masive descărcări, iar pe de altă parte, din simultana excitare sexuală care, putem afirma, însoțește, ca produs secundar, orice activitate afectivă și care oferă omului acel sentiment, foarte dorit, de augmentare a tensiunii psihice. O reprezentație teatrală are asupra spectatorului adult efectul produs de joc asupra copilului, care-și satisface astfel dorința intensă de a fi asemenea celor mari. Adultul are prea puține trăiri, se simte ca un misero, „căruia nu i se poate întâmpla nimic deosebit“; el și-a înăbușit de mult vanitatea de a sta ca eu în centrul lumii, sau, mai bine spus, a trebuit să amâne satisfacerea ei; el vrea să simtă, să acționeze, să modeleze totul după dorința sa, iar cuplul dramaturg-actor îi oferă această posibilitate, permițându-i *identificarea* cu un erou. Dar destinul eroic presupune dureri, suferințe și mari griji, care aproape că anulează plăcerea; mai mult, eroul își poate pierde viața, unica sa

LBRIS

We know
books.

SIGMUND FREUD
OPERE ESENȚIALE
vol. 11

Tehnica psihanalizei

Traducere din germană și note introductive
ROXANA MELNICU

Revederea traducerii
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Notă asupra ediției
RALUCA HURDUC

Director editorial
 Magdalena Mărculescu

Responsabil ediție
 Raluca Hurduc

Design
 Faber Studio (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director producție
 Cristian Claudiu Coban

DTP
 Eugenia Ursu

Corectură
 Rodica Petcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREUD, SIGMUND

Opere esențiale / Sigmund Freud ; coord. ed.: Vasile Dem. Zamfirescu. - București : Editura Trei, 2009-
 vol.

ISBN 978-973-707-333-4

Vol. 11 : Tehnica psihanalizei / trad. și note introductive: Roxana Melnicu. - 2009. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-707-342-6

I. Zamfirescu, Vasile Dem. (coord.)
 II. Melnicu, Roxana (trad.)

159.964.2
 615.851.1

Această carte a fost tradusă după S. Freud – *Psychische Behandlung (Seelenbehandlung); Die freudsche psychoanalytische Methode; Über Psychotherapie; Die zukünftigen Chancen der psychoanalytischen Therapie; Über "wilde" Psychoanalyse; Die Handhabung der Traumdeutung in der Psychoanalyse; Zur Dynamik der Übertragung; Ratschläge für den Arzt bei der psychoanalytischen Behandlung; Zur Einleitung der Behandlung (Weitere Ratschläge zur Technik der Psychoanalyse I); Erinnern, Wiederholen und Durcharbeiten (Weitere Ratschläge zur Technik der Psychoanalyse II); Bemerkungen über die Übertragungsliebe (Weitere Ratschläge zur Technik der Psychoanalyse III); Über fausse reconnaissance ("d'jà raconté") während der psychoanalytischen Arbeit; Wege der psychoanalytischen Therapie; Zur Vorgeschichte der analytischen Technik; Bemerkungen zur Theorie und Praxis der Traumdeutung; Die Frage der Laienanalyse: Unterredungen mit einem Unparteiischen); Die endliche und unendliche Analyse; Konstruktionen in der Analyse; Zur Psychotherapie der Hysterie; Die psychoanalytische Technik*

© Copyright EDITURA TREI, 2010
 C.P. 27-0490, București,
 Tel./Fax: +4 021 300 60 90, e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-342-6

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	7
Tratamentul psihic (tratamentul sufletului)	9
Notă introductivă.....	10
Metoda psihanalitică a lui Freud	35
Notă introductivă.....	36
Despre psihoterapie	45
Notă introductivă.....	46
Șansele viitoare ale terapiei psihanalitice	61
Notă introductivă.....	62
Despre psihanaliza „sălbatică”	75
Notă introductivă.....	76
Scrierile tehnice din perioada 1911–1915	85
Introducere	86
Utilizarea interpretării viselor în psihanaliză	89
Notă introductivă.....	90
Despre dinamica transferului	99
Notă introductivă.....	100
Sfaturi pentru medic, în ceea ce privește tratamentul psihanalitic (1912)	113
Notă introductivă.....	114
Începutul tratamentului psihanalitic.	
Alte recomandări de tehnică a psihanalizei I	127
Notă introductivă	128
Amintire, repetiție și elaborare.	
Alte recomandări de tehnică a psihanalizei II	153
Notă introductivă	154

Remarci despre iubirea de transfer.

Alte recomandări de tehnică a psihanalizei III	165	
Notă introductivă	166	
Despre <i>fausse reconnaissance</i>		
(„<i>déjà raconté</i>”) în travaliul psihanalitic	183	
Notă introductivă	184	
Căile terapiei psihanalitice		193
Notă introductivă	194	
Despre preistoria tehnicii analitice		207
Notă introductivă	208	
Observații despre teoria și practica interpretării visului		213
Notă introductivă	214	
Chestiunea analizei practicate de profani.		
Conversație cu un om nepărtinitor	229	
Notă introductivă	230	
Introducere	231	
Postfață la „Chestiunea analizei practicate de profani”	308	
Analiză cu final și analiză nesfârșită		317
Notă introductivă	318	
Construcții în analiză		363
Notă introductivă	364	
Despre psihoterapia isteriei		379
Notă introductivă	380	
Tehnica psihanalitică		441
Notă introductivă	442	
Bibliografie		457
Lista abrevierilor		475
Index		476

Notă asupra ediției

Eseurile reunite sub acest titlu oferă o trecere în revistă a scopurilor și indicațiilor curei psihanalitice, tratează despre elementele de bază ale „artei interpretării” („Metoda psihanalitică a lui Freud”), explică deosebirea dintre psihoterapia psihanalitică și tratamentul sugestiv, dificultățile tehnicii, cerințele fixate pacientului, principiile pe care se bazează eficiența terapeutică a metodei („Despre psihoterapie”), menționează necesitatea unei „autoanalize” a celui care vrea să practice psihanaliza („Șansele viitoare ale terapiei psihanalitice”), precizează importanța diferență dintre nevroza de angoasă și isteria de angoasă („Despre psihanaliza «sălbatică»”).

În eseurile acestui volum apar pentru prima dată o serie de termeni și concepte freudiene fundamentale. Astfel, în „Despre dinamica transferului”, Freud utilizează pentru prima dată expresia „regulă psihanalitică de bază”, în „Sfaturi pentru medic, în ceea ce privește tratamentul psihanalitic”, conceptul de „atenție liber flotantă”, iar în „Amintire, repetiție și elaborare”, cel de „compulsie la repetiție”.

În „Căile terapiei psihanalitice”, Freud își pune întrebarea cât de accesibilă poate deveni psihanaliza pentru păturile sărace ale societății, având chiar în vedere înființarea unor instituții subvenționate de stat, în care să lucreze psihanalisti, dar în cadrul cărora însă ar exista pericolul alterării metodologiei psihanalitice pure, din cauza schimbării publicului-țintă.

Psyche este un cuvânt grecesc, ce se traduce în germană prin *suflet*. Tratamentul psihic se va numi atunci *tratament al sufletului*. Am putea fi deci de părere că prin aceasta se înțelege tratamentul manifestărilor patologice ale vieții sufletești. Dar nu aceasta este semnificația expresiei. Tratamentul psihic vrea mai curând să însemne tratament pornind de la suflet, tratamentul tulburărilor sufletești sau trupești cu mijloace care acționează imediat și nemijlocit asupra psihicului oamenilor.

Un astfel de mijloc este reprezentat în primul rând de cuvânt, și cuvintele sunt și principalul instrument al tratamentului psihic. Profanii vor putea cu greu să conceapă că tulburările patologice ale trupului și sufletului pot să fie înlăturate prin „simplele“ cuvinte ale medicului. Ei vor fi de părere că li se cere să creadă în magie. Și nu se vor înșela foarte mult: cuvintele din vorbirea noastră cotidiană nu sunt altceva decât vrăji diluate. Va fi însă necesar să o apucăm pe o altă cale pentru a face înțeles modul în care știința reușește să redea cuvintelor cel puțin o parte din vechea lor forță magică.

Chiar și medicii cu studii științifice au învățat abia de curând să aprecieze valoarea tratamentului psihic. Acest lucru se explică ușor dacă ne gândim la cursul pe care l-a urmat dezvoltarea medicinei în ultima jumătate de secol. După o perioadă infertilă, de dependență de așa-zisa filosofie a naturii, medicina a intrat sub influența fericită a științelor na-

turii. Astfel ea a făcut cele mai mari progrese, în calitate de știință și de artă în același timp, a descoperit structura organismului, bazată pe entități de dimensiuni microscopice (celule), a învățat să înțeleagă din punct de vedere fizic și chimic fiecare dintre realizările vieții (funcții), să deosebească alterările vizibile și palpabile ale părților corpului, consecințe ale diferitelor procese patologice; pe de altă parte, a găsit și semnele prin care procesele maladive care se ascund în profunzime se pot trăda la nivelul vital. Tot ea a mai descoperit un mare număr de stimuli ai bolii și, cu ajutorul noilor cunoștințe, a redus extraordinar de mult pericolul operațiilor grele. Toate aceste procese și descoperiri priveau trupul omului și de aici provine o tendință de judecată incorectă, dar care poate fi ușor înțeleasă: medicii și-au limitat interesul la corporal și au lăsat preocuparea pentru sufletesc filozofilor, pe care îi disprețuiau.

Poate că medicina modernă a avut destule prilejuri de a studia incontestabila dependență reciprocă între trupesc și sufletesc, dar niciodată nu a uitat să reprezinte psihicul ca determinat și dependent de fizic. Astfel a fost subliniat faptul că performanțele spiritului sunt legate de existența unui creier normal dezvoltat și suficient de bine hrănit și că ele sunt perturbate de fiecare îmbolnăvire a acestui organ, că introducerea de otrăvuri în sistemul circulator permite crearea unor anumite stări de maladie psihică sau, în mic, că visele celor care dorm pot fi schimbate în funcție de stimulii administrați, în scop de cercetare.

Relația dintre trupesc și sufletesc (la animal, ca și la om) este una de reciprocitate, dar cealaltă parte a acestei relații, efectul psihicului asupra corpului, a intrat, în epocile anterioare, prea puțin în grațiile medicilor. Ei păreau a se sfii să acorde o anumită autonomie vieții sufletești, ca și cum astfel ar fi părăsit solul ferm al științei.